

Z NAŠICH REVUÍ.

Vojensko-technické zprávy č. 4.

Z bohatého dvojčísla zvláště vynikají články štkpt. dra Ettla o chemii bojových látek Štkpt. inž. Böhma o praktických vzorcích pro výpomocné mosty a názory na budoucí stálá opevnění.

Jako v předešlých číslech, tak i v tomto jsou bohaté stati hlídkové. Je velmi potěšujícím zjevem, že kromě inženýrů četní techničtí důstojníci věnují se práci literární; přede všemi dominují tu důstojníci dělostřelečtí a ženijní, jejichž hlídky ve všech dosavadních číslech jsou nejobsažnější. Velkou péči věnuje redakce odborné literatuře technické.

Mj. inž. Wagenknecht v článku nitrocelulosový či nitroglycerinový prach uvádí, že nelze dosud rozhodnouti, který z obou je výhodnější a který by způsoboval menší opotřebování hlavní dělových. Byť by nitrocelulosový prach svou nižší zápalnou teplotou byl výhodnější než prach nitroglycerinový, u nás z rakousko-uherské armády převzatý, nejsou ve Francii s ním uznané dělostřelecké kapacity spokojeny a uvažují o zavedení mirtových prachů nitrocylinových 20 až 25%. Autor vybízí k rychlému vyřešení tohoto důležitého problému a označuje 20–25% nitroglycerinové prachy za prach budoucnosti.

Štkpt. dr. inž. Ettel dokončuje svoji široce propracovanou stat chemie bojových látek. Chemikové rádi uvítají jeho odborné vyvozování vzorců a popis vlastností jednotlivých otravných plynů, z nichž zvláště yperit, objevený r. 1860, se hrůzně uplatnil na francouzské frontě. Z článku vysvitá, jak hořečně se ve všech státech pracuje na zdokonalení těchto strašlivých bitevních prostředků a kde, kromě letectva, lze očekávat hrůzy příští války. Zvláště upozorňuje autor, jaký význam bude mítí upotřebení fluoru, o němž možno předpokládati, že vytvoří otravný plyn katastrofální účinnosti.

Vzorem, jak vyzvednouti úroveň našich předpisů, jsou praktické vzorce štkpt. inž. Böhma pro rychlé vypracování návrhů výpomocných mostů v poli. Jelikož pro tyto mosty jsou předem určena zatížení, lze uvítati ná-

zor autorův, že místo statických výpočtů postačí jednoduché vzorce, ze kterých ihned dostaneme profil trámu a fošny. Jak důsledně a důkladně je tento článek propracován, dokazují číselné příklady a srovnávací tabulky, udávající výsledky podle autorových vzorců a současně podle služebního předpisu i podle statického výpočtu. Tato práce autora, jež ostatně bude, jak redakce oznamovala, zvláště otištěna, bude ženijním důstojnictvem i technickými rotami pěšího vojska vřele uvítána.

Hlídky obrany proti letadlům, kam se stať a obrázky z přehlídky presidenta republiky na Petříně omylem dostala, obsahuje přehled německého dělostřelectva proti letadlům. Poručík Brázda ukazuje jeho vývoj v německé armádě, dokládá jej četnými tabulkami a vyčísľuje dovolené stavy mírovou konferencí. Kritické ocenění a vývody, jež bychom my mohli z německé armády čerpati, článek neuvádí.

V hlídce automobilní sledujeme zajímavé údaje o automobilisování francouzské armády. Tato stat je práci pilného propagátora automobilisace armády, štkpt. inž. Mayera.

Z „Revue du génie militaire“ a z „Technika i snabženie krasnoj armii“ vyjímá mjr. Baron názory na budoucí stálá opevnění. Jak ve Francii plpk. Tricaud, tak v Rusku prof. Chmelkov zastupují názor, že stálá opevnění jsou nutná, neboť představují uzly odporu.

Plpk. Tricaud navrhuje vytvoření malých podzemních pevností, vyzbrojených několika plamenomety, kulomety, lehkými i těžkými děly v kasematech nebo ve sklápěcích pancéřových věžích a s podzemními úkryty pro mužstvo a materiál. Vše je spojeno podzemními chodbami a obsazeno mužstvem starších ročníků. Základní myšlenka je málo vyzbroje, ale vše pod zemí v betonových krytech a nepřímá střelba i pro kulomety.

Plpk. Chmelkov vytváří uzly odporu tak, jak byly ke konci války. Opevňuje široké prostory, vyvinuje systém řad překážek, vyjímá těžká děla do intervalů a žádá velkou statnou posádku pro ev. výpady. I on však spojuje vše

podzemními chodbami a používá co nejdokladnějších betonových krytů.

Článek obsahuje četné obrázky, ale ponechává čtenáři rozhodnout se pro ten či onen systém. Z obou je jisto, že stálá opevnění jsou nutná. Ze nutno bojové prostředky umístit pod zemi tak, aby chráněny byly před nejtěžšími děly a opatřeny co největšími zásobami střeliva a stravy. Myslím, že návrh francouzský, malých pevností s malým obsazením, výlučně pro obranu, vyžádá si nejmenších nákladů.

V dalším článku následují vyobrazení přenosných drátěných překážek (štkpt. inž. Mlčoch) a stať o nádobách na kapalný kyslík (štkpt. inž. Melkus). Hlídka dělostřelecko-zbrojní obsahuje návrh na zmotorisování italského dělostřelectva a na zdokonalení bombardovacích letadel, od nichž se očekává větších úspěchů, než od nepřímé střelby těžkých děl. Dále je tu historie pancéřových desek a j. V dalším následuje bibliografie a vzorný přehled publikací.

Ing. Ha.

Moře. Roč. II. čís. 11-12 (ve výtahu). Ing. J. Plocek: „**Podmořské telefonní kabely**“. Nejtěžší to úloha slaboproudé elektrotechniky; zde se pojí theoretické obtíže s konstrukcí kabelu. S počátku užívaný dvojitý měděný a izolovaný telegrafní kabel neuspokojil. Další pokusy měly za účel, aby zvýšily samoindukci. Pupin zařadil do vedení zvláštní cívky, Krarup navinul tenký železný drát kolem měděného vodiče. Také konstrukce drátu byla změněna; místo gutaperčy upotřeben byl k izolaci volně navinutý papír, a celek byl chráněn olověným pláštěm; později byla opětně užita gutaperča. Autor stati popisuje různé druhy kabelů a připomíná, že volba typu závisí od mořského dna. — Dr. Ing. Síchrovský obohacuje českou terminologii uveřejňováním „Plaveckého slovníku“; bylo by si jen přáti, aby byl slovník později samostatně vydán.

Časopis ukončil svůj druhý ročník. Rád doznávám, že svému úkolu dostál. Přinesl mnoho zajímavého; pojí vědecky psané články vhodně s poučnou četbou, informuje o nejrůznějších námořních věcích, všimá si techniky, námořní a říční dopravy a vylučuje krásy moře. Bylo by záhodno, aby veřejnost více se zajímala o orgán a o snahy „Námořní společnosti československé“.

Moře, roč. III. čís. 1. Dr. Ing. K. Síchrovský: „O přístavech mořských a říčních“. Definice a popis přístavů a všech jejich zařízení (vlnolamy, plavátky, přístavní můstky atd.). — J. K. Durda: **Ansčůtzovo samo-**

činné kormidlo“. Stroj, který má loď samočinně udržovati v daném směru. Základem jeho je brčadlový kompas. (Viz: Moře roč. II., str. 148.) — Jar. Petrbock: „**Tiča**“, dokončení „Černo-mořského Almanachu“ z roč. II. Skizza: trochu filosofie a poesie, více vědy; krásný sloh a konec: nevýslovná touha po vlasti.

Čís. 2: Václav Jiřík: „**Československá dunajská plavba**“. Autor shrnuje letmo její výsledky za prvé pětiletí jejího trvání. Chatrná a tvrdá byla její kolébka; bylo nutno, aby mladý dunajský stát brzo využil vele-toku, jenž spojuje západ s východem. Bylo nutno budovati téměř vše od počátku, zkoušeti, opravovati a zlepšovati. Za světové války byl veškerý lodní prostor majetkem plavebních společností německých, rakouských a uherských na středním a dolním toku dunajském. Při převratu nemohly se lodi ihned vrátiti, zůstaly v državě SIIS a Rumunska, jež, považující je za válečnou kořist, se zpečovaly je vydati majitelům. Nad Dunajem vládl admirál Troubridge s meziposojeneckou dunajskou komisí, který rozdělil veletok na tři obchodní pásma, z nichž horní část po proudu až po osadu Baji připadla našemu státu a ustanovil modalitu dopravy. Brzo se ukázalo, že tato myšlenka je neproveditelná; v Bělehradě bylo 18. února r. 1919 vydáno „Ordre de requisition“, kterýmž dostala česká republika 16 remonkérů a 460 nákladních člunů. V Bratislavě zřízen Dunajský dopravní úřad a pozvání zástupci společností, které měly lodi vydati. Výsledek porad byl negativní; Troubridge do sporů nezasáhl. Rekvisiční patent se ukázal fantasií. Nastoupena cesta přímé dohody, která vedla pomalu k cíli. Bolševický vpád na Slovensko zadržel přípravy; teprve koncem října 1919 vypraveny byly z Bratislavy první parníky a naložené čluny. Po pětileté válečné litičl vrátil náš stát, jako nejmladší dunajský stát, mohutnou řeku obchodu. Vzestup čs. dopravy na Dunaji znázorňují tato čísla: 1919-20 — 923.418 q, v r. 1923 — 1.283.171 q. Nedo-statku tažné síly má býti čeleno vystavením dalších 4 parníků s Diesello-vými motory, s celkovou nosností o 1840 t a rychlostí 22 km za hodinu po proudu, a 14 km za hodinu proti proudu. Čsl. dunajská doprava má tedy dobu nejtěžších počátků a krísí za sebou a může hleděti s důvěrou budoucnosti vstříc.

Je samozřejmo, že na rozvoji naší vlastní dunajské dopravy má armáda veliký zájem; její zdatný další vývoj znamená rozmnožení a zesílení válečných prostředků pro operace odehrávající se na našich jižních hranicích. —

Ing. Jos. Plocek: „Začátky podmořských telegrafních kabelů“. Historická staf. — Ing. Radim Svoboda: V článku „Po Dunaji z Bratislavy do Cařihradu“, popisuje svoji studijní cestu a chce upozornit, co bylo u nás a jinde vykonáno, a co zbývá v technickém i obchodním smyslu dohánět. — Kpt. J. Durda: „Námořní sport“, informační článek. — Ing. Fr. Dvo-

řák: „Přehled staveb světového loďstva námořního v r. 1923“. Statistické výkazy, které vydal „Lloyd“ pro rok 1923. Tento rok vykazuje úbytek 823.903 hrubých registrovaných tun proti roku 1922. Z tabulky patrná jest čilá snaha Německa pro výstavbu svého válkou zničeného obchodního loďstva. Jeho tonáže činí již 22% celkové tonáže světové! —Xy—

Z CIZÍCH REVUI.

a) Revues ruské.

Vojna a mír.

Č. 8.

Kapitán něm. gen. štábu Ritter: **Srovnání mezi strategií Napoleonovou a Schlieffenovou.**

S. Dobrorolskij: **Obrana v strategii a taktice.**

Na příkladech z ruské historie ob-
jashuje význam strategické obrany
i pro budoucí války. V provedení hlav-
ním znakem obrany musí být pruž-
nost a pohyblivost, aby lehce čelila
všem nepřátelským projevům.

Generál-poručík gen. štábu
Borisov: **Strategie železnic.**

O užití železnice jako prostředku
k provedení manévru nebylo do svě-
tové války žádné představy. Změna
v dopravních plánech na počátku akcí
se pokládala za neproveditelnou; proto
francouzské velení neprovedlo velkých
změn v soustředění armády, ač by toho
byla situace vyžadovala a provedení
bylo přípustné.

Generál P. Zalěskij: **Jezdeckto:**
Pokračování článku z č. 7., ve kterém
nebylo upozornění o další části
článku. Probírá organizaci jezdeckta,
jeho způsob činnosti, výchovu a výcvik.

Kapitán něm. gen. štábu
Ritter: **Dělostřelectvo v útoku na
opevněnou posici.**

Č. 9.

S. Dobrorolskij: **Armádní sbor
či divize?**

Dovozuje, že armádní sbor jako or-
ganická jednotka za války je nezbytně
nutný; pro ulehčení přechodu aktivní
armády na válečnou je pak žádoucí,
aby organizace armádních sborů byla
provedena i v mírové armádě aktivní.

Kapitán něm. gen. štábu
Ritter: **Německá ofensiva v březnu
1918 ve Francii.**

Ličí vývoj plánu této operace a
ukazuje zvláště, jak za její pří-
pravy již, zvláště však v průběhu je-

jím, vrchní velení německé obětovalo
strategický cíl této operace taktickým
úspěchům.

Generál-poručík gen. štábu
V. Borisov: **Mírová smlouva versail-
leská a strategická situace vzniklá po
jejím uzavření.**

Načrtává tuto situaci s ohledem na
nové státy střední Evropy.

V. Kolossovskij: **Taktické užití
bitevních plynů.**

Stručně vylíčení způsobů užití bi-
tevních plynů v různých údobích boje.

Kapitán gen. štábu Garšin:
Německá taktika před válkou a po ní.

Uvádí některá ustanovení nového
německého polního řádu, srovnávají
je s řádem předválečným.

V přehledu cizího tisku je zmínka
o číslech 1., 2. a 3. „Vojenských Roz-
hledů“ z r. 1923. Zamlouvá se činnost
„Cvičebních listů“, shledává řešení
úlohy č. 5. příliš dlouhým a doporu-
čuje tvořit vlastní doktrínu místo pře-
sazování francouzské.

Vojna a mír.

Č. 10.

Kpt. gen. štábu Ritter: **Strate-
gická obrana.**

Stručně pojednání o výhodách i ne-
výhodách strategické obrany.

Sergěj Dobrorolskij: **Budou-
cí mobilisace.**

Polemizuje s názorem, že příští
válka nabude podoby naprosto odlišné
od války světové a výhradní role v ní
že případně letectvu a chemii. Příští
válka bude naopak bojem celých ozbro-
jených národů, které užijí všech pro-
středků osvědčených v poslední válce:
bude podmiňovat přípravu všech složek
národa pro válku, t. j. mobilisaci
armády, obyvatelstva, dopravních pro-
středků, orgánů vnitřního pořádku a
tisku, průmyslu a zemědělského pod-
nikání, finančnictví, obchodu a koneč-

ně úpravy přechodu k novému způsobu života po dobu války.

Dále je rozváděna podstata mobilisace těchto složek. Upozorňuje zvláště na přípravu mobilisace záloh k doplnění armády v poli. Velmi důležitá je příprava propagandy války v národě. Nutno vzbudit a udržovat zájem o válku, o armádu; armádu nutno zpravovat o životě národa v zápoli. Varuje před klamáním národa i armády.

Mobilisace v takto rozšířeném smyslu zasáhá do všech oborů státní správy a její přípravou má být pověřena vláda, tvořící k tomu účelu radu národních obrany.

E. Dostovalov: **Vysazení vojska a obrana pobřeží.**

Na dvou příkladech ze světové války — pokus o vysazení vojska na poloostrově galipolském a na pobřeží flanderském — rozebírá pisatel podmínky útoku loďstva a vysazení vojska a obrany pobřeží; řádně připravená a vedená obrana měla převahu nad útokem loďstva.

Kpt. gen. štábu Garšin: **Význam železnic ve válce světové i v budoucnu.**

Na základě výkonu francouzských železnic ukazuje na důležitost železnic ve světové válce a na význam v budoucnu vzhledem k rozmachu spotřeby různých materiálů.

Gen. poručík gen. štábu Borisov: **Úloha č. 2. z oborů strategie.**

Na podkladě náčrtu válečného plánu ruského gen. štábu z r. 1913 předkládá se řešení nástup 28 ruských armádních sborů na bývalé západní ruské hranici k válce s Německem a Rakousko-Uherskem, v níž je Rusko spojencem Francie.

V. Kolossovskij: **Základy bojové činnosti letectva.**

Studie uvádí rozvoj letectva ve světové válce, úkoly, které se letectvu svěřují, rozdělení letectva a zásady pro užití jeho.

A. Šerševskij: **Stav letecké dopravy.**

Pojednává o požadavcích, kladených na letadla dopravní, o letištích, organizaci vzdušných tras, o letecké povětrnostní službě a projektované vzdušné síti dopravní.

Plukovník gen. št. Bauer: **Boj se země proti letadlům.**

Pisatel rozebírá potíže střelby se země po letadlech a dospívá k závěru: boj s letadly se země na dálku mohou vésti jen děla zvláštní konstrukce, střelející granáty, která mají pomocné přístroje pro stanovení prvků střeleckých. Boj nablízko mohou vésti ostatní děla obvyklými střeleckými způsoby. O užití lehkých a těžkých kulometů pro tento

boj rozhodne zdokonalení jejich mířidel.

V části vojensko-technické je vyličeána automobilová dopravní služba na francouzské frontě věrně podle práce majora francouzské armády Doumenca: Les transports automobiles sur le front français 1914—1918; pramen však není udán.

V čís. 9. a 10. jsou patrné vlivy nové redakce, formální sice, avšak příznačné: čís. 9. psáno je již pravopisem novým; v čís. 10. všichni spolupracovníci, vesměs vysokých hodností carské armády, byli svých hodností zbaveni. — Znamená-li změna v osobě redaktora (nyní plk. gen. štábu V. V. Kolossovskij) i změnu ve směru žurnálu, ukáží čísla příští.

Vojna a mír.

Č. 11.

Kapitán n. m. gen. štábu Ritter: **Výhled na budoucí válku.**

Vývoj počátečních operací vzhledem na nové bojové prostředky světové války: Činnost letectva a dalekonosného dělostřelectva může ochromiti výkonost železnic při mobilisaci i nástupu; odpomoc vidí v organizaci automobilových transportů. Operační plány musí počítati nejméně s dvoji možností zahájení operací: buď s ofensivním nástupem, získá-li vlastní letectvo převahu, nebo s nástupem defenzivním dále od hranic pro případ neúspěchu letectva. Operace budou vyžadovati rychlých přesunů automobilovými transporty.

V. Kušě: **Vůle či hmota?**

I při vymoženostech válečné techniky jest vítězství na straně toho, jehož vůle k vítězství, třeba při menší dokonalosti bojových prostředků, jest silnější.

Ač pisatel uvádí hojnost příkladů i ze světové války, opomíjí příkladu Srbska, které přece podalo důkazy nejcennější. Není však správné tvrzení, jakoby na Marne podlehlá německá technika francouzské silnější vůli po vítězství; což vůle a přesvědčení německé armády ve vítězství bylo menší? Příčinu nutno hledati ne v nedostatku vůle, nýbrž v přeceňování sebe, tedy v nepravém usměrnění zajisté stejné silné vůle.

Kapitán gen. štábu Garšin: **Poučná operativní a taktická studie.**

Popis situace vytvořené za útupu francouzských vojsk útokem 5. francouzské armády ve dnech 29. a 30. srpna 1914 ve směru na St. Quentin.

Plukovník gen. št. Kolossovskij: **Letectvo a vedení války v budoucnu.**

Rozbor, jaký vliv bude mít letectvo jako zbraň na vedení války. V oboru strategie útoky na střediska veškerého státního života budou působiti na morální síly národa, zesílí činnost jeho pro armádu v poli. V oboru taktiky vyvolá letectvo svoji přímou i nepřímou účastí v boji v taktice podobné změny jako dělostřelectvo v minulém století. Úvahy však o dopravě těžkých děl, kde nestačí koňský potah a motor, nebo o vysazení velikých sil v týlu nepřítelově, zabíhají již přece jen do říše fantazie.

A. Šerševskij: **Riditelné vzducholodi.**

Konstruktivní rozbor vzducholodí a popis význačných typů.

Inž. kapitán Heigl: **Nynější stav tanků.**

Uvádí nové myšlenky o konstrukci tanků, zvláště tanků s dvojím způsobem pohybu: na kolech a na páse; typ „Chenillette“ továrny St. Chamond (franc.), rychlost 20 km na kolech a 10 km na páse, váha 27 tun, výzbroj 1 kulomet, obsluha 2 osoby. Typ „Christie“ (amer.) továrny Walter Christie; výzbroj 1 dělo 5,6 cm, 1 až 2 kulomety, obsluha 3 až 4 osoby; rychlost 25 km na kolech, 16 km na páse. Váha 18 až 20 tun. Nn.

b) *Revues polské.*

Saper i Inżynier Wojskowy, měsíčník věnovaný službě sapérské, fortifikační a vojensko-stavební; vychází 15. každého měsíce ve Varšavě (Voj. nauk. ústav).

V sešitě 1. uvádí plk. Nawratil příklad rozvrhu výcviku sapérského pluku pro jeden měsíc; v Bibliografii jsou nové zařazené také naše vojensko-technické zprávy.

V sešitě 2. pokračuje plk. Nawratil ve svých návrzích na výcvik sapérů (služba podkopová, vodní).

Plk. Abramowski podává nám poválečný, všeobecný názor na stále pevnosti, jenž odpovídá v podstatě názorům francouzským (spolupráce pevností s polní armádou, rozptýlení prostředků, válka podkopová).

Sešit 3. obsahuje pěknou historickou studii z pera mjra Polubiňského o použití sapérů a jezdeckta k přerušení ústupové komunikace Zytomierz—Berdyszów (železniční most na Gujwie).

Plk. Nawratil podává obraz úpravy výcviku sapérů v převážení, v stavbě válečných výpomocných mostů, lávek, maskování atd.

Mjr. gen. štábu Rowecki popisuje bolševickou vojensko-inženýrskou službu za válek r. 1918—1920. Tato malá studie, provedená na podkladě bolševických pramenů, jest krásným příkladem, jak Rusové pomalu přešli z opevněných linií a pásem — donucení neúspěchy — k opevněnému prostoru. Autor se zmíní o prvních dobách bolševické armády, kdy nebylo v ní technického vojska; chválí komunikační činnost mladých bolševických techniků (přechod přes Berezynu v r. 1920); zmíní se o pokusech opevnění dlouhé linie vodních toků, které z nedostatku

sil se přeměnily na polní opevnění důležitých komunikačních uzlů. Vidíme jasné, jak zhoubným jest armádě spěšný pochod kupředu, bez zajištěného týlu, bez opěrných ústupových posic v týlu (ústup Rusů od Varšavy v r. 1920). Současně nám předvádí autor stručně organizaci bolševických vojsk v době bojů pod Varšavou a v dnešní plánovitě — ba důmyslně — ordre de bataille rudé armády.

Zajímavou jest také krátká studie por. Bużkiewiczze o světlo-metných zrcadlech.

Bellona, polský voj. měsíčník, vydávaný polským nakladatelstvím ve Varšavě; ročník VII., díl I.

Sešit 1. obsahuje zajímavou studii plk. gštbu Tadeusze Kutrzeby o státoprávním poměru hlavního velitele armády za války. Podkladem autorových úvah jest polská ústava, z níž vyplývá, že

1. v miru není žádného hlavního velitele,

2. prezident nemůže býti současně hlavním velitelem armády,

3. ministr vojenství jest odpovědným za činy hlavního velitelství.

V promyšlené kritice těchto tří „nezměnitelných“ thesi praví:

Na hlavního velitele lze se sice právovavati, ale není možno se naň vyučiti; vojévůdce musí býti také politikem a má velkou odpovědnost, zejména, jde-li o přenechání určitých krajů vlastního státu — v zájmu vojenských operací — nepříteli. On jedině může posouditi, čeho vojsko potřebuje a musí mít vliv nejen na vojsko bojující, nýbrž i na celý hospodářský a průmyslový ruch celého státu, přízpůsobený válečným požadavkům armády v poli, pročež musí se vyznati v celkové administrativě a vnitřní i zahraniční politice státní.

Rozhodnutí učiněná hlavním velitelem mají dalekosáhlý význam, a přece za ně neodpovídá on, nýbrž ministr vojenských věcí. Důsledek — ministr bude mít vliv na hlavního velitele a naopak.

Mimo to dlužno si uvědomiti, že ministr vojenských věcí bude za války tak zaměstnán správou zápolí — životního zdroje armády v poli — že nemůže mít vlivu na činnost hlavního velitele, které — upřímně řečeno — ve většině případech — nerozumí! Z toho plyne, že v případě neúspěchu hlavního velitele bude — jako vždy — hledán vinník. Odpomoci lze tomu buď tím, že hlavní velitel jest osobně a přímo odpovědný za své činy vládě, nebo — což by bylo nejlepším řešením — kdyby jedna osoba byla za války současně ministrem a hlavním velitelem.

Má to být ministr nebo hlavní velitel? Podle polské ústavy jsou oba případy možné, ale dříve lze z hlavního velitele generála, nadaného vojevůdce, udělati ministra, než ze sebe nadanějšího ministra-politika — schopného vojevůdce-generála. Podle názoru autora jest vždy lépe, podléhá-li hlavnímu veliteli vojevůdci celý zapracovaný aparát mírového ministerstva, řízený zástupcem, než podléhá-li mírovému ministerstvu, hlavní velitel se svým štábem, jehož činy jsou pro stát — suď jak suď — nejzávažnějšími.

Ačkoliv se autor nezmiňuje přímo, jaké místo v míru má být vyhrazeno budoucímu vojevůdci za války, lze tušiti, že jím bude v budoucnosti t. zv. generální armádní inspektor.

Autor cituje neúspěchy Ludendorffovy diktatury v Německu, upozorňuje však také na neúspěchy řecké armády v Malé Asii 1922, zaviněné především neupravenými poměry kompetenčními mezi ministrem a hlavním velitelem.

Rozřešení ponechává autor diskusi; nás zajímá tato otázka tím více, jelikož v naší armádě není ministr i generální inspektor vojákem z povolání, čímž vzniká ještě větší možnost kompetenčních třenic než v armádě polské.

Podpl. gen. štábu-pilot S. Abzoltovskij rozepisuje se obšírně o leteckém průmyslu v Rusku, a jeho možném vývoji v nejbližší budoucnosti. Ve válce r. 1918—1920 podařilo se Polákům s asi 20 neúplnými letkami ovládnouti

vzduch na frontě 1½ tisíce kilometrů dlouhé, ačkoliv při demobilisaci ruské armády, bylo zde asi 100 letek dobře zásobených letouny. Rusové poznali správně příčiny svého neúspěchu: špatnou organizaci průmyslu a nedbalé i nedokonalé doplňování leteckého materiálu. Od r. 1921 počíná se ruský stát starati o letectvo; do r. 1921 věnoval se pouze nedokonalé opravě stávajících letadel různých typů. Anglie, Itálie a Německo navázaly obchodní styky svými továrnami s Ruskem, které má dnes letadla typu de Havilland, Ansaldo (pozorovací), Martinsy, Batilla (stíhací) a školního typu Avro; mimo to letadlo Fokker a Junker. Ve velice podrobném rozboru podává autor obraz intenzity ruské průmyslové kapacity v oboru leteckém a přichází k závěru, že dnes je Rusko sice ještě odkázáno na zásobování svého letectva z ciziny, ale v r. 1927 bude jemu možno vyrobiti a zásobovati až 1.500 letadel za měsíc! V různých zprávách nalezneme zprávu o ruské knížce „Inostrannyje armii“ (jiné armády), která byla vydána jako pomůcka pro ruské důstojnictvo. Obsahuje veškerá data o armádě v Anglii, Spoj. státech, Japonsku, Francii, Polsku, Rumunsku, Švédsku, Finsku, Estonsku, Lotyšsku, Litvě, Německu, Rakousku, Maďarsku, Československu, Turecku, Bulharsku, Itálii, Persii, Afganistanu a Číně. Zajímavý jest úvod, který odůvodňuje nezbytnost vzniku nové války v Evropě a sice v důsledku porušení rovnováhy hospodářské i politické, způsobené míry, jímž byla ukončena světová válka, jakož i v důsledku neobvykleho silného rozmachu národního hnutí a militarismu v Evropě. Zameziti lze ji jedině revolucí mas. Knižka jistě i pro nás velmi zajímavá.

Sešit 2. Mjr. gen. štábu Dr. Píkusa pojednává o poměru produktivnosti polského rolnictví k obraně státu. Předesílá obavy, že Polsko by mohlo být ve válce odkázáno jedině na vlastní prostředky, rozebírá autor možnosti zvýšení domácí produktivity na základě studie — vskutku vzorné a dokonalé — hospodářské organizace v Německu za světové války.

Plk. gen. štábu Stachiewicz popisuje boj polské skupiny gen. Rydza-Smigłego (2 divise, 1 jez. brigáda, 7 těžkých děl, bat. a několik autokolon) o Żitomierz v květnu 1920. Boj této skupiny, jenž jest mimo to doplněn některými rozkazy v doslovném znění, skončil vítězstvím Poláků, dobytým rychlostí přesunu a obchvatem ústupové i zásobovací tepny ruské.

Plk. Abżółtowski pokračuje v rozboru ruského leteckého průmyslu; vypočítává existující ruské továrny na letadla, ličí jejich výkonnost; vidíme jejich úpadek v revoluci a opět slibný rozkvět. Rusko v tichosti — pod rouškou komunismu — organisuje si mohutné státní — t. j. v podstatě vojenské — letectví, podložené téměř vojensky organisovaným, komunistickým průmyslem.

Kpt. gen. štábu Romejko rozepisuje se o organisaci vojenské výchovy ruské mládeže a všeobecné vojenské přípravy „ruských mas“ pro případ nutnosti „ozbrojení proletariátu“. První výcvik jest elementární a trvá od 16—17 let (event. do 18); druhý jest odborný podle zbraní a uděluje se mládeži mezi 18—19 rokem.

Povinnost přihlásiti se k výcviku vojenskému ukládá se — pod trestem — každému občanu, jakmile dovrší 16. rok.

Výcvik řídí zvláštní centrální úřad (část štábu rudých vojsk), který má své filiálky po celé zemi, částečně i v jednotlivých dědinách; vedoucími těchto filiálek jsou inspektoři, kteří řídí, organisují a kontrolují vojenský výcvik v kontaktu se státním vojskem.

V druhém výcviku může býti mládež již shromážděna na dobu 4 neděl do kasáren; mládež se připravuje pro všechny druhy zbraní, vyjma letectvo a plynovou službu. Finanční náklad nese mládež sama, nebyla-li shromážděna k delším cvičením v kasárnách.

Kpt. Thun rozebírá velmi věcně a sympaticky organisaci a vznik čes. armády.

Od kpt. děl. J. Pedrackiho dočteme se zajímavé podrobnosti o maďarské vojenské organisaci.

V sešitě 3. setkáváme se s pokračováním článku o produktivnosti polského rolnictva; autor vyjadřuje obavy, že Polsko není soběstačným v průmyslových surovinách a koních. Ke konci svého pojednání rozebírá výhody, kterých by Polsko získalo vysušením Polesie.

Historie moderní pohyblivé války a taktiky jest obohacena studii o poručíka A. Przybylského o činnosti 1. legionářské divise na Ukrajině r. 1920 (obsazení Zytomierze, pochod na Kyjev, boj o Kyjevské předmostí, ústup na Teterew) a plk. gen. štábu Paszkiewicz o výpadu na Kliczew (12. XII. 1919). Zejména poslední operace jest krásným příkladem obrany ofensivními akcemi, jež se vyznačovaly rychlostí pohybu (pěchota na saních, 55 km za 14 hodin), obchvatnými energickými údery, vedenými kraji bez cest a lidských obydlí, aby byly utajeny nepříteli, ústupem nepříteli, jemuž byla odříznuta komunikace tepna.

Plk. Vergé podává nám obraz německého vojska a jeho bojových prostředků pro blízký i daleký boj.

Kpt. T. Poplawski ličí součinnost pojezdného dělostřelectva s jezdeckým v moderní válce (pochody, boj atd.).

Plk. inž. Bobkowski rozmlouvá o vývoji a významu lyžařství v armádě; ačkoliv jest se stávající polskou organisací lyžařství spokojen, přimlouvá se za zřízení 1 praporu lyžařského pro divisi; každá rota, eskadrona atd. měla by mít mimo to ještě vycvičené lyžařské hlídky. Autor vidí možnost použití lyžařských oddílů nejen ve sněhu, ale i v močalech.

Kpt. Mieczyski popisuje organisaci prostředků spojovací služby ruského jezdecka, pancéřových vlaků, tanků, pancéřových aut, pancéřových dresin.

Dále se setkáváme s údaji o naší poločetě, o organisaci litevské a lotyšské armády, o možnosti a nutnosti koncentrace pěchotní palby; o manevrech finské armády v r. 1923 ve Willmanstrandu a o zásobování ruské armády kulomety a puškami v r. 1914 až 1918.

Štkpt. gen. štábu Jan Polivka.

c) *Revue francouzské.*

Revue militaire générale.

Květen 1924.

Cmdt. Padovani: **L'infanterie dans la guerre des tranchées.** Pěchota ve válce zákopové. Boj obranný. Opevnění terénu. Organisace bojového družstva. Bod opěrný. Středisko odporu. Těžké kulomety páterí palebné soustavy. Plán ostrážný a přezvědný. Zastírání. Normální život v úseku.

Výstroj. Zdolávání nepříteli. Přepady. Útok nepřátelský. Obrana proti tankům. Příprava dělostřelecká. Obranný plán pluku. Příprava k boji ofensivnímu. Charakteristické vlastnosti útoku v opevněném terénu. Příprava terénu. Postavení pěchoty na východišti. Spojení. Zásobování. Odsuny raněných. Příprava vojska. Útočný plán pěchoty. Rozkazy; divise, praporu. Provedení boje ofensivního.

Cmdt. Grasset: **La guerre d'Espagne.** Válka španělská. Napoleonická strategie proti národnímu povstání ve Španělsku. (Pokračování.) Aragon. První repressalie. Rozkazy.

Lt.-col. Clément-Grandcourt: **Nos indigènes nord-africains dans l'armée nouvelle.** Severoafrická domorodci v nové armádě. (Pokračování.)

Revue d'Infanterie.

Květen 1924.

Col. Jèze: **Les combats de nuit.** Noční boje. Zájem o jejich studium. Užitečnost nočních bojů. Stručná historie. Výklad několika nočních operací správně pochopených a dobře provedených a několika jiných v pojetí i provedení jen prostředních. Charakteristické vlastnosti nočního boje. Způsoby provedení. Užiti dělostřelectva a tanků v noci. Spojení a donášení zpráv v ofenzivě a defenzivě.

Col. Normand: **Etudes sur la fortification de campagne.** Studie o polním opevnění. Opevnění terénu nablízku a daleko od nepřítele. Dvě fakta ze světové války.

Cmdt. Grasset: **Vers Ethe.** Pochod 21. srpna 7. divise. Rozkazy. Husarský pluk č. 14 napřed. Divise 7. dala se na pochod. Pochod předvoje až k Malmaisonu. Pochod valného voje k Malmaisonu. Útok u Latouru. Rozkaz ubytovací a dislokační. Přední stráž. Závěr.

Aplikační práce taktická.

Cpt. Roudeix: **Le problème de la Rééducation physique dans l'armée.** Problém fyzické výchovy v armádě. Původ, vývoj, řešení a budoucnost. Pokrok všeobecný, lékařský, vojenský a hospodářský. Závěr.

Cpt. Verdier: **La conduite du feu dans le tir indirect des mitrailleuses.** Vedení palby při nepřímé střelbě těžkých kulometů.

Červen 1924.

Lt.-col. Jèze: **Les combats de nuit.** Noční boje. Příklady a poučení.

Col. Henry: **Aptitudes et rôles des bataillons de mitrailleurs.** Schopnosti a úlohy praporů kulometných.

Lt.-col. Barjou: **Les Chars en liaison avec l'infanterie.** Tanky ve spojení s pěchotou. Studie konkrétního případu. Protiofenziva skupiny Manginovy u Méry-Belloy ve dnech 11., 12. a 13. června 1918.

Cmdt. Roger: **Instruction de combat du groupe et de la section.** Bojový výcvik družstva a čety.

Cpt. Desaiivre: **La fabrication de l'armement de l'infanterie française pendant la dernière guerre.** Výroba výzbroje francouzské pěchoty za

světové války. Všeobecnosti. Zbraně opakovací. Těžké kulometry. Lehké zbraně automatické.

Revue d'Artillerie.

Květen 1924.

Cmdt. André: **Les centres d'organisation d'artillerie lourde pendant la guerre.** Organizační střediska těžkého dělostřelectva za války. Jak vznikla myšlenka organizačních středisek dělostřeleckých. Jejich utvoření a činnost. Podružné úkoly jim svěřené.

Cmdt. Dufrénois: **Les tables de tir et leur précision.** Tabulky střelby a jejich přesnost. Jak se tabulky sestavují. Všeobecné úvahy o pohybu projektilu a určení tohoto pohybu. Vyjádření odporu vzduchu. Proměnlivost odporu v různém prostředí. Vypočítávání drah. Proměnlivost balistického koeficientu při změně úhlu záměrného. Vypracování tabulky. (Pokračování.)

Lt. Morin: **Au sujet des méthodes scientifiques de tir.** Poznámka k vědeckým metodám střeleckým.

Cmdt. Benoist: **Méthode de détermination des éléments topographiques du tir.** Metoda určování topografických prvků střeleckých.

Cmdt. Laurent: **Nouveaux règlements de l'artillerie allemande.** Nové předpisy německého dělostřelectva.

Červen 1924.

Gén. Dedieu-Auglade: **Les concentrations de feux.** Soustředění palby.

Cmdt. Dufrénois: **Les tables de tir et leur précision.** Tabulky střelby a jejich přesnost. Stupeň přesnosti. Přesnost absolutní. Diferenciální přesnost tabulek. Přesnost tabulek v dohodnosti a směru. Závěr.

Lt. Ferrier: **Au sujet de la méthode du réticule tangent.** Zásady metody tangentové sítě.

Cmdt. F.: **Table graphique de tir.** Grafická tabulka střelecká. Popis celkový a užiti.

Cmdt. Camps: **Note sur l'observation bilatérale improvisée.** Poznámka o improvizovaném pozorování dvoustranném.

E. L.: **Le nouveau règlement de combat de l'artillerie allemande.** Nový bojový předpis německého dělostřelectva.

Appareil Baranoff pour l'instruction du tir. Baranoffův přístroj pro střelecký výcvik.

Revue du Génie.

Květen 1924.

Gén. Caloni: **Les ponts à la 5e armée pendant la guerre.** Mosty u páté armády a sapéři-mostáři od druhé roty

24. pluku žen. za války světové. Stavba mostu na Marne v září 1914. Práce na Vesle. Stavby přechodu přes Aisnu a Veslu od 13. prosince 1914 do 15. dubna 1917. Ofensiva champagneska v září 1915. Příprava ofensivy na Aisně 1917. Mosty na Marne od 16. března do 6. října 1918. Obnovení mostů na Aisně a na Suippé r. 1918. Rekonstrukce mostů na Mose. Závěr.

Cpt. de Solère: **Opérations de la compagnie du génie 27/53.** Operace ženíjní roty 27/53 od 47. divise v noci ze 3. na 4. září 1918.

Col. Campa: **Construction d'une route.** Stavba silnice mezi Croix Saint-Vital a průmyskem Madale (Herauld), provedená druhým ženíjním plukem r. 1923.

Cmdt. Messal: **La guerre de mines au Maroc Espagnol.** Podkopová válka v Maroku španělském.

Revue Militaire Française.

Květen 1924.

Gén. Boullaire: **La Division légère automobile.** Automobilní lehká divise. (Iokr.) Nezbytná výzbroj. Kulomet na lehkém tanku. Bojové družstvo tankové. Dopravné dělo. Dělostřelectvo. Bojový a plukovní trén. Spojení. Služby. Transporty. Ochrana a zabezpečení.

Lt. Thoumin: **La sûreté à l'armée du maréchal de Saxe.** Zabezpečení u armády maršála de Saxe v květnu-červnu 1747.

Gén. Camon: **L'Étude des campagnes de Napoléon est-elle encore de quelque utilité?** Plyne ještě ze studia tažení Napoleonových nějaký prospěch? Autor podrobuje kritice některé manévry za světové války: počáteční manévry německý, Ludendorffovy manévry na ruské frontě a manévry na pozici centrální a dochází k závěru, že studium tažení Napoleonových jest nejlepším prostředkem k výchově představitelů mladých strategiů.

Lt.-col. Lugand: **Étude au sujet des mitrailleuses.** Studie o těžkých kulometech. Úvahy historické a stav dnešní. Zásady palby. Jak se jí užije. Prostředky. Důsledky.

Cpt. Perre: **Essai sur la défense contre les chars.** Studie o obraně proti tankům. Pušky a kulomety. Granáty. Plamenomety. Minová pole. Kombinace prostředků. Obrana proti útoku tanků na hlavní linii odporu. Organizace obrany. Obrana proti útoku na pozici předních stráží. Obrana při průlomu a při boji ústupovém.

Cmdt. de Lannoy de Bissy: **Les photographies aériennes et leur étude au point de vue militaire.** Fotografie letecké a jejich studium s hledi-

ska vojenského. Fotografie letecké ve válce posílení. Operace ofensivní a defenzivní. Německá ofensiva proti Verdunu. Ofensiva z 15. července 1918 v Champagni. Fotografie letecké ve válce pohybové.

Červen 1924.

Gén. Boullaire: **La division légère automobile.** (Dokončení.) Zabezpečení. Ostraha. Postupné přizpůsobení dnešních útvarů.

Lt.-col. Lugand: **Étude au sujet des mitrailleuses.** (Pokr.) Úvahy o budoucnosti. Taktika. Výzbroj. Zbraně automatické. Zbraně zvláštní.

Col. Mussel: **L'artillerie du 6e corps à la bataille de la Marne.** Dělostřelectvo šestého sboru v bitvě na Marne od 6.—12. září 1914. Hodnota a složení dělostřelectva. Terén. Pozice počáteční. Události. (Pokr.)

Anonymus: **Les opérations de couverture.** Operace krycí. Všeobecné podmínky. Fysiognomie operací krycích. Kryt r. 1914. Kryt v nové válce s Německem. Hlavní přizpůsobení k všeobecné situaci. Organizace krytu a užití různých zbraní. Transformace počátečního plánu. Aviatika. Obrněný trén a obrněná auta. Služba průzkumná. Donášení zpráv. Služba zdravotní. Rekvisice. Případné destrukce. Závěr.

Cpt. Morel: **Éloge du dogmatisme militaire.** Chvála vojenskému dogmatismu.

Col. Givierge: **Questions de chiffre.** Otázka tajného písma.

Revue d'Études Militaires.

Č. 5 (z 1. května 1924).

La loi électorale du 12. Juillet 1919. Volební zákon z 12. července 1919 a jeho pozdější modifikace.

René Sauliol: **L'Armement en France de 1700 à 1789.** Výzbroj Francie od r. 1700 do r. 1789. Dělostřelectvo. Soustavy Vallièreova a Gribeauvalova. Materiál polní.

Č. 6 (z 15. května 1924).

René Sauliol: **Les Principes de la Loi nouvelle sur les Pensions militaires.** Zásady nového zákona o vojenských pensích. Jednotnost pensí civilních a vojenských. Vývoj pensijního práva vojenského až do r. 1919.

René Sauliol: **L'Armement en France de 1700 à 1789.** (Pokr.)

Č. 7 (z 1. června 1924).

A. Doyen: **La Question du blé.** Otázka obilní. Úvod. Všeobecné pojmy. Hospodářské prvky této otázky.

Č. 8 (z 15. června 1924).

A. Doyen: **La Question du blé.** (Pokr.) Cirkulace obilí. Cena obilí.

Problém obilní za války. Spotřeba. Výroba. Válka obilní. Význam obilí pro Francii. Politika obilní ve Francii. Závěr.

Pierre Bruneau: **Les problèmes de l'Europe centrale.** Problémy střední Evropy. Její stav politický, hospodářský a finanční. Malá Dohoda a její vztahy ke státům malým a vítězným. Železnice a Dunaj. Dluh rakousko-uherský, reparace a dluhy mezi-společenské.

Revue des troupes coloniales.

Březen—duben 1924.

Cmtd. Charbonneau: **Une rupture du front allemand en 1916.** Průlom německé fronty r. 1916. Operace prvního koloniálního sboru v ofenzivě na Sommě.

Bulletin belge des Sciences Militaires.

Květen 1924.

Les Opérations de l'Armée belge. Operace belgické armády za světové války. Dne 5. října 1914.

Gén. Heusch: **L'Enveloppement à la guerre.** Obklíčení ve válce. Všeobecné úvahy. Historie. Doba napoleonská.

Mjr. Jadot: **Une batterie de montagne des troupes coloniales belges.** Horská baterie koloniálních belgických vojsk ve Východní německé Africe r. 1915—1916.

Cpt.-Cmtd. Dugardin: **Cavalerie et cyclistes.** Jezdecko a cyklisté. Přezvědy. Ostraha. Činnost v bitvě.

Cpt.-Cmtd. Poignard: **Le film d'instruction.** Výcvičný film. Demonstrace cvičení u pluků a ústavů. Úvahy o argumentech vyslovených protivníky filmu.

Le recrutement des officiers dans la Reichsheer. Doplnování důstojníků v říšském vojsku německém.

Červen 1924.

Les Opérations de l'Armée belge. Operace belgické armády za světové války. Den 5. října 1914.

Gén. Heusch: **L'Enveloppement à la guerre.** Obklíčení ve válce. (Pokr.) Ligny-Waterloo (1815). Methody napoleonské. Bitva r. 1866 v Čechách.

Mjr. de Grox: **Le Terrain et la Guerre.** Měly geografické vlastnosti terénu vliv na operace ve světové válce a zvláště na začátku? Důvody historické. (Pokr.)

Mjr. Peteau: **Missions des troupes légères d'armée et de corps d'armée.** Úkoly lehkého vojska armády a armádního sboru. Ostraha. Přezvědy. (Pokr.)

Cpt.-Cmtd. Dugardin: **Cavalerie et cyclistes.** (Pokrač.) Ostraha. Kryt.

Col. Coquot: **De l'éducation physique en général et de son application au service militaire.** O tělesné výchově vůbec a o jejím užití ve službě vojenské. Všeobecné pojmy. Historie. Methoda německá, anglická, francouzská, švédská. Fysiologie pohybu. Cvičení. Nečinnost. Výcvik. Přepínání. O praxi tělesné výchovy v celku. (Pokr.)

Dackweiler: **L'électron substance de l'univers.** Elektron, podstata vesmíru.

Le recrutement des officiers dans la Reichsheer. Doplnování důstojníků v říšském vojsku německém.

Revue Maritime.

Květen 1924.

Chack: **La stratégie allemande dans les mers lointaines.** Německá strategie v dalekých mořích. Příprava.

Guillaume: **Notes sur l'Aviation maritime.** Poznámky o námořní aviatice.

Monasterev et Adam: **Opérations de la flotte russe en Mer noire au début de la guerre.** Operace ruského loďstva v Černém moři na počátku světové války.

Červen 1924.

Volmat: **L'application de la photographie aérienne à l'hydrographie.** Užití letecké fotografie v hydrografii. Vodní letadla. Aparáty fotografické. Provedení průzkumů fotografických. Užití fotografií.

Chack: **La stratégie allemande dans les mers lointaines.** Německá strategie v dalekých mořích. Provedení.

Revue de Paris.

Č. z 1. dubna 1924.

Col. Romain: **Le problème de l'armement.** Problém výzbroje. Důležitost materiálu ve světové válce vnuká autoru otázku, zda úloha jeho vzroste ještě ve válce budoucí a čeho lze očekávat v budoucnosti od velikosti počtů. Podle Romainova názoru nelze býti výlučným přívržencem ani jednoho ani druhého; oba tyto podstatné faktory vítězství musí býti v rovnováze. Připomíná Napoleona roku 1814, jenž chtěl slabost svých počtů nahradit velkým počtem děl. Ta však přispěla jen k tomu, že rozmnožila protivníkovy trofeje. Plk. Romain konstatuje, že Francouzi měli r. 1917 mnoho lidí na frontě, ale nedostali materiálu, proto ofenziva ztroskotala, kdežto roku 1918 bylo mužstva značně méně, ale materiálu více, a proto se ofenziva

zdařila. Vítězství bylo důkazem normálního poměru počtů a materiálu. Na tomto správném poměru bude také spočívat problém výzbroje v budoucnosti.

Revue des deux Mondes.

Č. z 15. dubna 1924.

Madelin: **Général Nivelle.** Autor, který v letech 1916 a 1917 žil v blízkosti zesnulého generála, líčí nám

osobnost vítěze Verdunského, jeho vlastnosti, které mu přinesly nesmrtelnou slávu i jeho osud, který ho zastavil na jeho vítězné dráze v historických chvílích, kdy šlo o budoucnost celé Francie. Správně praví autor, že Nivelle stal se v prosinci r. 1916 obětí omylu těch, kteří mu svěřili místo, na které nebyl ještě zralý. Krásně osvětlil události tito Painlevé ve své knize: *Comment j'ai nommé Foch et Pétain.* Wf.

d) Revues italské.

Rassegna dell' Esercito Italiano, 1924, čís. 1—2.

Gen. Eugenio Barbarich: *L'assedio di Zara.* (Obložení Zadrů.) Popis obložení Zadrů v r. 1813, kdy Zadar byl v rukou francouzských a dobyt spojenými Rakušany a Angličany. — Plk. Adriano Alberti: *Il maresciallo Hindenburg.* Autor líčí, kterak maršálek Hindenburg se stal velitelem 8. německé armády na východě a general Ludendorff jeho náčelníkem štábu. Popisuje činnost velkých učitelů německého vojska, Moltke a Schlieffena. Konečně pak rozvádí Schlieffenuv teorii bitvy u Cann a její aplikaci ve velkých bitvách u Tannenbergu v srpnu 1914, u Lodže v listopadu 1914 a v Mazurích v únoru 1915. — Mjr. Mario Zanotti: *L'influenza del terreno sugli effetti del tiro e sulle distanze di sicurezza nei tiro vicini alle fanterie.* (Vliv terénu na účinky střelby a na bezpečnostní vzdálenosti při střelbě v blízkosti pěšího vojska.) — Plk. Francesco Leonetti: *La mobilitazione industriale nel passato e nel futuro. Considerazioni e proposte.* (Průmyslová mobilisace v minulosti a v budoucnosti. Úvahy a návrhy.) Autor líčí, kterak za světové války se vyvíjela průmyslová mobilisace v Německu, ve Francii, v Anglii a zejména v Itálii. Vyvozuje z toho poučení pro budoucnost, že je třeba tuto mobilisaci připravit již v míru a ne spoléhat se na více nebo méně šťastné a podané improvizace teprve v čas potřeby. Je třeba jednotného řízení pro průmyslovou mobilisaci. Zda se býti nevyhnutelným ve válce vytvoření zbrojního ministerstva, které bude říditi průmyslovou mobilisaci v nejširším slova smyslu a bude mít rozsahlou pravomoc. Ve sporných záležitostech s ostatními ministerstvy rozhodoval by neodvolatelně užší komitét ministru, v případech pak nejzávažnějších samotná ministerská rada. Zbrojní ministerstvo mělo by své vlastní orgány, obvodové komitety pro průmyslovou mobilisaci; v jich čele byl by generál nebo admirál, byl by tu personál vojenský i civilní.

Co se týče vlastního řízení a provádění průmyslové mobilisace, doporučuje autor pro Itálii způsob, jaký se vyvinul za světové války v Anglii a Itálii, totiž aby ji vzal do svých rukou stát. Způsob francouzský, kde vláda to spíše přenechávala samotným průmyslníkům, pro Itálii, jejíž obyvatelstvo je příliš individualistické, autor nedoporučuje. Je třeba připravit se na rozřešení problému včasného uvolnění pracovníků pro zbrojení, dávajícímu podnět k stíženostem na „ulejváctví“. Dale je nutno studovati již napřed stanovení válečných cen produktu, aby průmyslu dostalo se patřičného výdělků za jeho zvláštní námahu; při tom je třeba vzít v úvahu nesnadnost zásobování a zejména i amortisaci velkých nákladů na podniky, které po válce ne našly by odbytu, dávajícího patřičný výnos z vloženého kapitálu. A konečně je třeba i mysliti na zařízení, stroje a suroviny, které průmyslníci již v míru mají mít v nečinné záloze, aby přechod z míru do války byl usnadněn. Ke konci autor zmiňuje se o t. zv. „průmyslových pozorovatelích“ (osservatori industriali), kteří zhruba odpovídají našim důstojníkům, určeným pro otázky válečného průmyslu. U každého sboru od r. 1921 jsou 4 takoví pozorovatelé (pro dělostřelectvo, ženijní vojsko, zdravotnictví a službu intendantů).

La cooperazione delle armi, únor-lézeň 1924.

Gen. Bobbio Valentino: *La tattica in montagna. Principii e deduzioni.* (Taktika v horách. Zásady a dedukce.) Otázka je probírána se zřetelem na terén, podnebí a překvapení. — Plk. Francesco Laviano: *Appoggio vicino dell'artiglieria alla fanteria.* (Blízká podpora dělostřelecká pěšího vojska.) Autor probírá otázku, o níž dnes je tolik diskutováno; má se lehké divisi dělostřelectvo promístit mezi pluky a prapory, aby je mohlo přímo a zblízka v boji podporovat.

anebo má být přísně dbáno zásady použití dělostřelectva v masě a svěriti tak zv. blízkou a přímou podporu novým zbraním pěšího vojska, t. j. těžkým kulometům a pěchotním dělům? Autor se kloní k druhému řešení a doporučuje pro italskou, většinou horskou frontu jako dělostřelectvo blízké podpory dělostřelectvo na soumarech (houfně vzor 75/13), vhodné doplněné útočnými vozy (s kanony 75 nebo s těžkými kulomety); pro pobřežní divise doporučuje automobilový kanon 75. Nyní má italská divise 1 oddíl 75/13; doporučuje rozmnožit jej na 3 oddíly (1 oddíl pro každý pluk při tříplukové divisi, tedy uvnitř pluku 1 baterie pro prapor). — Plpk. Francesco Roluti: Evoluzione dei criteri d'impiego della fanteria nell'offensiva 1914—1918 (Vývoj zásad použití pěšího vojska v ofenzivě). — Pokračování článků již z minulého ročníku; probrán je zde rok 1918 podle instrukcí německých a rakousko-uherských. Rok 1918 končí se důkazem nutnosti vyzbrojit pěší vojsko hojně automatickými zbraněmi. — Kpt. Mario Mori: L'aeroplano per l'osservazione del tiro nella guerra di movimento. (Letoun pro pozorování střelby v pohyblivé válce.) O předběžných umluvách, které jest učiniti s pozorovatelem, o způsobech střelby hodících se pro pozorování, o opatřeních pro kontinuitu účinku střelby i po době, kdy letoun již není k dispozici. — Kpt. Aldo Zanotti: Circa la costituzione e l'armamento degli squadroni (O sestavení a výzbroji eskadron). Proti plukovníkovi Giubbileimu, který obhájoval výzbrojení eskadrony 8 lehkými kulomety a soustředění jich v jedné (páté) četě a chtěl dáti ženijní nářadí skoro každému muži eskadrony, Zanotti navrhuje rozdělit jen 4 lehké kulometry mezi čtyři eskadrony a chce dáti ženijní nářadí jen některým jezdcům. — Mjr. Efirio Luigi Marras: Cooperazione delle armi e accentramento dell'artiglieria. (Součinnost zbraní a soustředování dělostřelectva.) Soustředění divisiho dělostřelectva, je-li

dobře využito, vede k součinnosti, která ve většině případů je pevnější a účinnější, třeba se zdála méně bezprostřední. Nedecentralisovati příliš tedy dělostřelectvo. Anonymní autor: Esercitazione tattica di plotone. (Taktický výcvik čety.) Podle cvičebního řádu je tu rozvedeno jedno vzorné cvičení čety při dané úloze taktické do všech podrobností. — Plk. Epimede Boccaccia: Uomini ed armi. (Lidé a zbraně.) Při řešení poměru člověka k materiálu ve válce je možno rozznati tři směry, školy. Školu, kterou možno zvatí školou mechaniků, mající nejvíce zastanců v kruzích technických; vítězství ve válce je problémem materiálu, člověk je něco vedlejšího. Druhá škola je školou psychologů, má přívržence v řadách vychovatelů, historiků a vůdců lidu, nepočítaje sem ty, kteří z politických důvodů vyzdvihují úlohu prostého vojína bez porozumění pravé podstatě věci. Podle této školy válka nebude tak problémem strategickým, jako spíše psychologickým; nezbytnost materiálu se nepopírá, avšak teprve člověk dodává mu pravého významu a ceny. Mezi oběma se pohybuje škola kompromisní, přiznávající důležitost materiálu i člověku; je to pohodlné řešení, neukazující cestu k pravdě. Na konec autor zdůrazňuje faktor morální, dnes všeobecně známý; je třeba hleděti k podstatě věci a přiznávati materiálu úlohu povahy fyzické a člověku to, co je povahy morální. — Plk. Augusto De Pignier: Se ed in quati tratti la fanteria debba concorrere al fuoco di sbarramento. (Zda a v jakém rozsahu pěší vojsko má přispívati při uzavírání palbě.) Autor pokouší se odpověděti na otázku, jak uvést v žádoucí soulad při uzavírání akcí účast automatických zbraní (pěšího vojska) a dělostřelectva. — Plk. Gaetano Cardona: Note sull'addestramento fortificatorio della fanteria. (Poznámky k opevňovacímu výcviku pěšího vojska.) Jsou to praktické rady, jak počínati si při cvičeních a řešeních úloh. Bs.

e) Revues německé.

Allgemeine schweizerische Militärzeitung.

Roč. 70 (1924) [ve výťahu]:

Seš. 1.—2. (ve výťahu): Oberstdivisionar Sonderegger: „Organisierter oder improvisierter Angriff? Jaké organisace je třeba pro útok, aby se zdařil? Prvý extrém: úplná organisace, t. j. dokončený nástup s úplné organizovanou taktikou řízení palby. Druhý extrém: absolutní improvisace. Tento

extrém byl u nás (Švýcarsko) cvičen před válkou a užívá se ho ještě dnes podle tradice, obýčeje a z duševního pohodlí. Obhájcem prvního extrému je francouzský plukovník Alléhaut; autor statí se domnívá, že plukovníkův názor se ve Francii užívá. Sonderegger podává kompromisní řešení a praví: Operativně cenné vojsko musí býti schopné útočiti bez okolků (aus der Organisation „kurze Hand“).

Sešit 3.: Hptm. Wacker: „Zur Frage des geschlossenen Übertrittes

der Rekruteneinheiten in die Truppenkörper der Armee". Diskuse o návrhu, aby švýcarská oddělení nováčků byla jako taková zařazena do pluků a nikoli rozdělena na větší počet jednotek.

Sešit 4. Hptm. Adler: „Rekrutierung und Militärversicherung“. Pojednává o návrhu švýcarských důstojnických společností, aby počet nováčků byl rozmnožen a hranice odvodního věku snížena. — Mjr. Stirnemann: „Das Korps der Ingenieur-Offiziere“. Přije si lepšího kontaktu mezi důstojnictvem zbraní a vojenskými inženýry.

Sešit 5. Oberst. Staub: Die Frage des geschlossenen Übertrittes der Rekruteneinheiten in die Truppenkörper der Armee: polemizuje s vývodem setníka Wackera (viz seš. 3.). — Oberst Hafter: „Geschlossener Übertritt von Rekruteneinheiten“ atd. podává jiný názor této otázky. — Oberst Erb: Der internationale Militärpatrouillenlauf am 29. Januar 1924 in Chamonix (Mont Blanc), posuzuje výsledky zástupců jednotlivých států. O československých závodnících praví: „Čechevé (a Poláci) nevěnují vojenskému lyžaři velké péče. Závodníci, kteří byli do Chamonix posláni, byli civilisté, kteří byli jednoduše k službě povoláni a krátký čas vojensky cvičeni, aby mohli prováděti nutný training“.

Sešit 6. Oberst Wilke: „Antwort auf die Bedenken des Obersten Staub“ navazuje na nepříznivou kritiku Staubovu, uveřejněnou v sešitu 5. — Oberst Horher: „Verbesserungen im Verpflegsdienst“.

Sešit 7. Col. Sarasin: „Sur la préparation des exercices de combat“. — Mjr. Huber: „Schrappnell oder Grapnel“ odporuje návrhu, aby byl šrapnel z dělostřeleckého střeliva odstraněn. — Oberstlt. Döndlinger: „Zur Frage einer neuen Militärkarte“ se přimlouvá, aby nová vojenská mapa švýcarská podržela dosavadní měřítko 1:100.000 a aby byla také přizpůsobena potřebám veřejnosti.

Sešit 8. Oberst Wildbolz: „Der Hauptmann und sein Feldweibel“ upozorňuje na tradiční důležitost vedoucího poddůstojníka u setniny a žádá, aby jeho postavení bylo také zachováno. — Hptm. Vollenweider: „Zur Frage des Wehrpflichtalters“.

Seš. 9. řeší otázky vstupu nováčků do švýcarské armády. (Viz seš. 3. a 5.)

Sešit 10. Organizační studie, Obstlt. Maier: „Die Bedeutung geistiger Strömungen für die Armee“. Psychoanalytická studie.

Seš. 11. Oberstdivisionär Biberstein: Vzpomínka na zemřelého plukovníka velitele sboru Pavla Schiessla.

Oberst Studer: „Die Organisation des Rückwärtigen in der Division“, organizační studie o divizionu trénu.

Sešit 12. Obstlt. Maier: „Die Bedeutung der geistigen Strömungen in der Armee.“ (Pokračování článku z 10.) Rapport Annuel du Comité Central de la Société Suisse des Officiers. Výroční zpráva ústředního komitétu švýcarského důstojnického spolku pro dobu 1. dubna 1923 do 31. března 1924.

Marschgliederung und Fliegerwirkung. Rozbor publikace setníka Pfeiffera (Berlin 1924, Verlag Eischmidt).

Seš. 13. Gen. Wille: „Kriegslehren“ shrnuje strategicko-taktické výsledky z let 1866 a 1870-1 a s psychologického stanoviska uvažuje o jednání Bulowově v bitvě na Marne.

Seš. 14. Hptm. Frick: „Ja oder Nein?“ poukazuje na to, že vnitřní hodnota švýcarské pěchoty od konce války očividně klesá.

Seš. 15. Obstlt. Keller: „Verwendung von Telefon- und Signal-Patrouillen der Infanterie im Wiederholungskurs.“

Hptm. Ilmiger: „Die Neuorganisation der Infanterie“, návrh, jak by se mělo čelit nedostatku mužstva a pěchoty. — Xy —

Heerestechnik, roč. I. (1923).

Seš. 11. a 12. Mjr. Klie: Die Entwicklung der S. K. 16. und 1. F. H. 16: Vývoj německých děl proti letadlům. — Dr. Koelzer: Einfluß von Temperatur und Wind auf die Schallausbreitung in der Atmosphäre. (Pokračování.) — Der heutige Stand der Gaskriegfrage. Studie obhajuje po krátkém historickém úvodu ustanovení čl. 171 a 172 versailleského míru a rozebírá vývoj techniky bitevního plynu za nynější doby v různých státech. — Dr. Schoute: Ein Registrier Theodolit für Pilotballone. Popis a teorie přístroje, který má samostatně měřiti směr a sílu větru v různých vzdušných výškách.

Roč. II. 1924:

Seš. 1.—5. (Ve výtahu.) Mjr. Klie: „Die Entwicklung der F. K. 16 und 1. F. H. 16“. Vývoj německých děl a houfnic proti letadlům. (Pokračování.) (Seš. 1. a 2.) — Mjr. Klingbeil: „Kriegs- und Friedenserfahrungen im Betonbau in der ständigen und Behelfsbefestigung“. Užití betonu při stavbě základů pro stálá a polní opevnění. (Seš. 1. a 2.) — Einheit des Kalibers bei den Infanteriewaffen. (Po-

dle stati kap. Desaiivre, uveřejněné v Revue d'Infanterie 1. května 1923.) Francouzská pěchota byla po dvě století (1718—1910) ozbrojena jednotnou zbraní, jednotným střelivem, jednotnou ráží. Zavedení kulometu prolomilo princip jednotné zbraně, různé úlohy zbraně pěchoty donutily k různému střelivu; jednotná ráže zůstala. Autor dokazuje, že je nutno zavést i zbraně různých ráží (seš. 1., 2. a 3.) — Dr. König: „Die Fernrohre und Entfernungsmesser“. (Dokončení studie o triedrech a dálkoměrech.) — Kpt. Meyer-Becker: „Zur Frage der Kraftzugartillerie“. Válka dokázala, že tažná síla koní nevystačí pro všechny úlohy dělostřelectva. Radikální rozřešení doznal tento problém u Spojených států severoamerických, které automobilují veškeré dělostřelectvo až na 50% polního dělostřelectva. Francie je opatrnější; ponechává divišní dělostřelectvo pro koňský potah a automobiluje jen ono polní dělostřelectvo, které má být jakousi generální zálohou pro vrchní velitelství. Anglie studuje tento problém, Itálie provádí částečnou reorganizaci svého dělostřelectva. Autor shrnuje své požadavky na automobilisované lehké dělo takto: rychlost 20—30 km/hod na dobrých silnicích, ale také 4—6 km/hod., je-li baterie zařaděna v proudy pěchoty. Mimo silnice musí překonávat všechny překážky vlnitého terénu snadno a bezpečně. (Seš. 1. a 3.) — Ing. Karl Becker: „Photographie von Artilleriegeschossen im Kriege bei Tages-

licht“. Popis a užití „ballistografu“, přístroje to, který umožňuje fotografování dělové střely v letu. (Seš. 2. a 5.) — Vahlen: „Flugbahn-Störungen, Theorie und Praxis“. Ballistická studie. — Jastrow: „Explosivstoffe“. Rozbor publikace prof. dra H. Brunswiga. (Verlag J. A. Barth, Lipsko, seš. 1. až 5.) — Prof. Cranz: „Bemerkungen über die kinetische Gastheorie in der Ballistik“. Studie z vnitřní ballistiky. — Von Giesecke: „Zur Feldwagenfrage“. (Seš. 4. a 5.) Válečné poznatky, jak se osvědčily ve válce německé polní vozy, a návrhy pro novou konstrukci. — Dr. Kretschmann: „Die sibirischen Eisenbahnen unter alliierter Aufsicht während des Krieges“. Výtah z článku uveřejněného v časopise „The Military Engineer“ (1921, č. 81.) — Baumgart: „Winkelenteilung in französischen Anschauungen“. Francie užívá při dělech rozdělení kruhu na 400 dílů. Dělostřelecký pplk. Pagezy požaduje však rozdělení podle těchto zásad:

1. Každý úhel musí být vyjádření decimálním číslem;

2. tím musí být výpočet, myšlenková práce tedy usnadněna;

3. sečítání a odčítání úhlů zjednodušeno a

4. největší přesnost dosažena.

Brieftaubenwesen. (Seš. 4. a 5.) Po historickém úvodě popisuje nejmenovaný autor různé druhy poštovních holubů, jich výkonnost a užití.

(Příště dále.)

LITERÁRNÍ PŘEHLED.

Literatura česká.

Legionářská literatura. V polovině června r. 1919 vypravila čsl. vláda k ruským legiím na Sibiř zvláštní poselstvo, vedené spisovatelem, soc.-dem. politikem F. V. Krejčím. Jako členové poselstva účastnili se spisovatel J. Hilbert, Z. Krivoš (za Slováky), dr. V. Blanda a legionářští kapitáni J. David a F. Janík. K misi politické družila se též devítiletá výprava lékařská s docentem dr. A. Trýbem v čele. Úkolem poselstva bylo navázat přímý styk s rus. legiemi a uspišiti jejich návrat do vlasti směrem východním. Dosavadní informace a představy o stavu ruských legií byly ovšem u členů poselstva (kromě dvou jmenovaných kapitánů) velmi neurčité a matné, daleko nedostihující svou skromností pravého stavu věcí. Tím větší bylo proto jejich

překvapení, když, vstoupivše na sibiřskou půdu, spatřili před sebou, jakoby zázrakem vyrostlé, opravdové, řádné československé vojsko, jež svou silou, organisovaností a politickým vlivem zaujímalo nejen první místo v Sibiři, nýbrž požívalo respektu a vážnosti i v dalekých končinách Asie, v Číně a v Japonsku. Nezapomenutelné dojmy z této návštěvy ruských legií vypsál vůdce poselstva F. V. Krejčí v obsáhlé knize „U sibiřské armády“ (Stran 358, s 2 mapkami a 26 obrázky.). — V Praze 1922, nákladem Památníku Odboje (Knihovna P. O. č. 24). — Před tím již, hned po svém návratu do vlasti, uveřejnil týž autor několik feuilletonů v „Právu Lidu“ o historii posledních měsíců pobytu ruských legií v Sibiři, jež pak v rozšířené formě

vydal též v samostatné brožůře, nadepsané „Návrat sibiřských legií“ (Stran 24.). V Praze 1920, nakladem Památníku Odboje (Knihovna P. O. č. 10.). Tento poslední spisek měl posloužit naší veřejnosti jako předběžná a rychlá informace o spletitých poměrech a kritických situacích, za kterých se dalo koncem roku 1919 a začátkem r. 1920 soustředování našeho vojska, vlastně „druhá anabase“ ruských legií do Vladivostoku. Podává v hrubých rysech obzor celkové historie Sibíře té doby a ličí jednotlivé fáse evakuace se všemi překážkami rázu politického, vojenského i technického, jež se jí stávaly v cestu a nejednou hrozily katastrofou, ne-li celému transportu vojska, tedy aspoň některým jeho částem.

O dva roky později vyšla pak hlavní, výše uvedená práce Krejčího „U sibiř. armády“, již autor splnil, jako spisovatel, druhou polovinu svého úkolu, pro který byl v čele poselstva na Sibiř vyslán: „vypsati vše, co tam spatřil, zažil a konal“. Kniha jeho jest, jak sám píše v úvodě, jen knihou dojmů a jako taková má ovšem svou subjektivní pravdu. Jest cestopisem, deníkem i historií. Počíná se odjezdem poselstva z Prahy, krátkou zastávkou v Paříži a příjezdem do Šanghaje. Tu již 28. července setkává se poselstvo s prvním představitelem ruských legií pplk. dr. Hessem, mimořádným plnomocníkem pro Dálný východ a Čínu, jenž z Charbina přijel až do Šanghaje, uvítati vzácné hosty z domoviny. Následuje zájezd do Japonska, kde na tokijském nádraží spolu s malým oddílem legionářů od intendantstva očekávala poselstvo i výprava amerických Čechů se dvěma známými pražskými redaktory V. Červínkou a G. Šmejcem. V Tokiu měl tedy Krejčí první příležitost pronést pozdrav z vlasti k ruským legionářům a promluvit zároveň i nad nejvzdálenějšími hroby československých vojáků, zemřevších v tokijské nemocnici. Po formální návštěvě dvou členů japonské vlády odejel poselstvo do Vladivostoku, kde teprve počala se vlastní jeho práce na sibiřské půdě. Slavnostní vítání, přehlídka vojska, seznamování se s politickými a vojenskými vůdci, návštěva u vojenských misí a diplomatických zástupců, pocta mrtvým na hřbitově, loučení se s odjíždějícími invalidy, prohlídka ubikací a nemocnic vojáků, účast na čs. akademií nebo koncertním večírku, urovnávání vnitřních sporů v legiích — v tomto případě nejohledavější otázky 53 delegátů II. vojenského sjezdu, internovaných na Gornostaji — to jest v podstatě stručný přehled bohatého a pestrého kaleidoskopu života, který začal pro poselstvo

ve Vladivostoku a opakoval se poté s většími nebo menšími změnami ve všech důležitějších stanicích po magistrále, kde bylo naše vojsko rozloženo posádkou. Dne 27. srpna dojel vlak poselstva do Irkutsku, sídla politického plnomocníka B. Pavlu a velitele vojska generála J. Syrového. Z Irkutsku nastoupena pak další cesta na západ přes Čeremchovo, Zimu, Tulun, Nižně-Udinsk, Alzamaz, Tajšet, Kansk, Kljukvennou, Krasnojarsk, Ačinsk, Mariinsk a Tajgu až po Novo-Nikolajevsk a Tomsk, načež vrátila se již výprava zpět do Irkutsku, pominuvši Omsk a Barnaul s Bijskem. Za 35 dní, jež trvala tato cesta po magistrále, promluvil Krejčí k jednotlivým oddílům našeho vojska, podle statistických záznamů, 53krát, Hilbert 7krát, Krivoš 5krát a Janík 4krát. Zároveň bylo uspořádáno 34 přednášek, jež kromě členů poselstva proslovili i členové americké výpravy, redaktori Červinka, Martinek, Žák-Marušiak a Šmejce.

Návratem do Irkutsku dne 14. října počíná se pak nové období činnosti F. V. Krejčího v Sibíři. Kdežto ostatní členové poselstva pokládali svůj úkol u sibiřské armády již za skončený a odjížděli postupně do Vladivostoku, Krejčí nejménou zůstal v Irkutsku, nýbrž přijal i odpovědný úřad náčelníka Vojenské správy, uprázdněný demisi Medkovou, aby se tak vojsku dokumentovala spolupráce a shoda zástupce vlády republiky se sibiřským vedením. Tim ovšem přestal být autor jen pouhým hostem u sibiřské armády, svědkem a pozorovatelem událostí, ale převzal i určitou část spoluzodpovědnosti za další osudy legií. Přes to však, jak z knihy jest s dostatek zřejmo, role Krejčího byla při evakuaci vojska a událostech s ní spojených z převážné části pasivní; hlavní úkol vedení spočíval, jako před tím, na politickém plnomocníku a na štábu armády. Více než polovina knihy jest věnována vyličení tohoto druhého období autorovy činnosti za nejvýš kritických událostí v zimních měsících r. 1919 až 1920. Porážka Kolčakova vojska, postup rudých do vnitra Sibíře a s tím ruku v ruce jdoucí zrevolucionisování sibiřského obyvatelstva, nové občanské boje na magistrále, zasáhnutí Semenov a konečně i Japonců, všechny tyto vnější události sibiřské historie, jež určovaly ovšem i průběh naší evakuace a nejednou stavěly otázku byti ruských legií do situace velmi povážlivé, jsou ve svém dramatickém spádu podány autorem velmi účinně, výstižně a věrně, přes to, že o většině jich se dovidal jen z občasných úředních hlášení a dokladů. Stejnou pozornost, jako těmto událostem vnějším, které tvoří

zároveň nezbytný rámec pro vyličení jeho vlastních osudů a zážitků, věnuje autor současným vnitřním poměrům a kulturnímu stavu vojska, bouřlivě kypícímu životu ruského okolí a konečně všem zajímavým zjevům asijského prostředí na další cestě Mandžuskem a Dálným východem. Vyličením posledních událostí ve Vladivostoku v dubnu r. 1920 a odjezdem Krejčího do Japonska končí se návštěva poselstva u sibiřské armády.

Jest zajisté velkou zásluhou autorovou, že takovýmto obsáhlým dílem zvětšil svou misi v Sibiři. Práce jeho má především svůj jedinečný význam v tom, že jest obohacením legionářské literatury z pera literáta-negionáře, jenž přes určitou míru podmanivého nadšení a obdivu nad vzkříšením novodobé československé armády, již mu bylo osudem dopřáno spatřiti v daleké cizině na místě tak význačném, nepronevěřil se nikterak svému kritickému hodnocení lidí a poměrů. Některé části knihy, jako popis slavnostní přehlídky I. divise v Irkutsku, III. divise v Krasnojarsku a mnohé jiné hodily by se dobře jako cenné příspěvky k charakteristice legií do čítanek občanských a středních škol. Krejčí nebyl ovšem sám vojákem a nic mu v jeho životním povolání nebylo vzdálenější, než právě vojenská a válka. Bystrý pozorovací talent literárního kritika, vytržebný dlouholetou zkušeností, dovedl se však hbitě uplatnit i na tomto zcela novém poli, jak svědčí zejména jeho výborná rekapitulace poznatků a dojmů, jež si odnesl z přehlídky po magistrále. Umění charakterisovat lidi i ducha doby jest u Krejčího vůbec na vysoký stupeň rozvíjeno. Jeho ocenění typu sibiřského legionáře, stejně jako jeho posudky o mladých, ale při tom rozšafných důstojnících a o jednotlivých vynikajících osobnostech z legií, budou přímo historickými dokumenty. „Všichni,“ jak píše Krejčí, „od velitelů až k prostým vojínům, jsou zmoudřelí utrpením. Typ sibiřského legionáře jest ve svém celku štihlejší nežli českého člověka doma. Tato štihlost, spojená s pružným a křepkým vojenským vystupováním, má v sobě cosi produševnělého; toť právě účinek mnohého strádání a horečného napětí duše. Je to vidět nejen na postavě, ale i na tváři: česká líč jeví se nám zde na Sibiři poněkud zhubenělou, ale o to také je výraz její jemnější; profil je ostřejší a inteligentnější než u našeho člověka z lidu ve vlasti. Typ nemotorného a přehloupělého vojáka, „ucho“ dle žargonu rakouských kasáren, zde neexistuje. I prostý legionář, jenž býval před válkou doma dělníkem nebo sedlákem, nese na tváři pečť přirozené inteligence a bystrosti.

Už tímto svým vzhledem se nápadně odlišují od širokolicích, zavalitého typu ruského a připojíme-li k tomu ještě klidné sebevědomí a energii, s níž zvykli zde všude vystupovati, jsme v pokušení zváti je slovanskými Anglosasy. Ano, jen kdyby v nich všech nevězelo přece tolik ruského...!“ (str. 146—147). Z dlouhé řady osobních charakteristik, stručně, ale přiléhavě načrtnutých, budíž zde uvedena aspoň jedna, charakteristika velitele vojska generála Syrového, s nímž se autor po prvé uviděl při svém příjezdu do Irkutsku: „Seznamuji se hlavně s velitelem legií a naslouchaje jeho melodickému, teplému hlasu, podivují se v duchu hře osudu, jež v dějinné chvíli, kdy po druhé budí česká válečná síla obdiv světa, postavila ji v čelo muže s fysiognomií tak přímo symbolickou, vůdce opět jednookého, s tváří tak vysloveně českou, jejíž plavý, hustý knír a poctivá rozšafnost pohledu připomínají Jiřího z Poděbrad.“ (Str. 61.) A ke konci knihy doplňuje autor charakteristiku Syrového těmito slovy: „Náš generál nemiluje frási a všeobecných úvah; tak, jako by se nic nestalo, mluví hned o některých konkrétních věcech podřízeného významu, jako by neměl za sebou cestu přes púl Asie, kritické dny s bolševiky, semenovci a Japonci! A přece je to den historický, vidím-li zde na vladivostockém nádraží tuto význačně českou tvář se žižkovskou černou páskou přes oko; jeť to po prvé, co generál Syrový, před čtyřmi lety ještě ruský praporek a velitel rozvědek na karpatské frontě, dostal se až sem, k Japonskému moři. V jeho osobních osudech, od Karpat a Ukrajiny až sem do Vladivostoku, je vyjádřen osud a pohyb celých našich legií. Projel-li jejich velitel celou Rus a Sibiř a stanul-li konečně na pobřeží Tichého oceánu, je tím již řečeno, že slavná naše kampaň sibiřská je skončena...“ (str. 340).

Škoda jen, že autor nemohl pro krátkost času a pak také pro pozdější zaneprázdnění novým úřadem věnovati se bedlivě i studiu života našich vojáků, vniknouti hlouběji do jejich poměrů na magistrále, ve službě, v kasárnách a hlavně v tepluskách, o čemž by pak dovedl naší veřejnosti pověděti jistě velmi mnoho zajímavého. Pohled ze salonního vozu za poměrů slavnostně upravených nemohl ovšem obsáhnouti vše a nemohl také proniknout až k vlastním příčinám tehdejší vnitřní krise v životě legií, jejíž urovnání (otázka delegátů) bylo z nejtrapnějších úkolů autora, jakožto hlavy poselstva. Je jistě pozoruhodné, že Krejčí, sám vynikající předák čsl. strany sociálně demokratické, nepostavil se v tomto

sporu na stranu delegátů (jak se od něho čekalo!), ale zachoval přísnou neutralitu a loyální respekt k politickému a vojenskému vedení, jehož postup vůči delegátům chápal i ospravedlňoval, snaže se však celou věc likvidovati co nejméně bolestně, zprostiti delegáty trestu, aniž by tím trpěla autorita velení. Nejlepším a také ovšem nejpohodlnějším východiskem tu bylo, odeslati internované delegáty do vlasti...

Z přemnoha míst knihy jest patrné, že Krejčí přišel na Sibir jako opravdový představitel ducha 28. října, té jednotci, smířlivé vůle všenárodního souručenství, jež dovedla v pravý čas uladiti všechny disonance třídních i stranických zájmů a podříditi je vyššímu pojmu národní a státní myšlenky. Z tohoto hlediska posuzuje pak všechny události i poměry v Sibirii. Proto také, na rozdíl od ostatních svých spolukolegů v poselstvu shodne se vždy nakonec s politickým a vojenským vedením legií, o němž je plně a poctivě přesvědčen, že jediné ono a nikdo jiný jest s to, aby dovedlo 50.000 sibiřských legionářů šťastně do vlasti. Tak na př., když došel do Sibíře telegram od ministra Beneše, vyzývající, aby se celá armáda koncentrovala do Vladivostoku, a generál Janin i plnomocník Pavlů prohlásili okamžitě a striktní provedení této direktivy za nemožné, souhlasil Krejčí, proti názoru ostatních členů poselstva (hlavně Hilberta, Davida a Janika), s kompromisním výkladem Benešovy direktivy, jež kryl se nejen s názory Pavlů a Syrového, nýbrž i s míněním Girsových: „Náš ministr zahraničí z důvodů taktických vyjádřil to, co je všeobecnou vůlí národa, způsobem tak kategorickým už proto, aby tím byl vykonán nátlak na generála Janina a spojence; samozřejmě je však, že nám na druhé poloce kouli zůstává provésti věc jen tehdy, je-li to možno a pokud je to možno. Uskutečnění ji proti mínění zdejších vojenských a technických odborníků nelze už proto, že by pod takovýmto nátlakem vzdali se títo veškeré zodpovědnosti a složili snad i své funkce. A kdy by pak vzal na sebe odpovědnost za osud a vedení armády — snad my dva čeští spisovatelé a dva kapitáni legií, kteří jsou politickými agitátory, nikoli vojáky?“ (Str. 131.) Z téhož hlediska a jistě také pod vlivem prostředí důstojnické společnosti, kterou byl obklopen, dívá se autor na ruskou revoluci a na ruské socialisty, s nimiž omezuje se jen na styky nejnutnější. Jest při tom více estetem než politikem a není proto divu, že poesie ruských velikonoce uchvacuje jej více než ruské socialisticko-komunistické manifestace!

Svým estetickým zálibám zůstává věren i v nejkritičtějších chvílích revolučních bojů o Irkutsk a magistrálu. Uzavřen ve svém železničním voze, obklopen knihami zamilovaných autorů a snici stále horoucněji o příchodu krásách a půvabech zamýšleného pobytu v Japonsku, jest i při své důležité úřední funkci, jak jsme již podotkli, jen tichým účastníkem události, jejichž řešení a průběh jde mimo jeho osobu. Jest historicky velmi cenné, že autor vypsal poctivě podle svých denních záznamů všechny osobní vzpomínky na tyto bouřlivé dny revoluce, na seměnovské boje v Irkutsku a dále na draze, že nezamlčuje při tom ani svých osobních obav a strachů. Čtenář může si podle toho již sám představit, v jakém teprve postavení byly tehdy jednotlivě naše vojenské eselony na magistrále! Jest přímo zázrakem, že celá ta druhá anabasa k moři skončila se tak dobře a úspěšně!

Zmínili jsme se již o tom, že autor zachytil v druhé polovině knihy celý dramatický obraz naší evakuace. Potřebná historická data, vysvětlení a doplňky podává jednak v textu, jednak v poznámkách pod čarou. Vedle toho vzpomíná autor na různých místech historicky významných událostí z minulosti legií. Pokud se týče historické přesnosti, byla kniha Krejčího velmi pečlivě redigována, ač ovšem při láce tak rozsáhlé nebylo možno vyvarovati se některých menších omylů. Tak na př. Gajda v osmnáctém roce nevešel našemu vojsku ve Vladivostoku a na Ussuri (str. 312), most na Ononu nebyl zničen teprve za našeho vystoupení, nýbrž již dříve za boje seměnovců s bolševiky (str. 55), Vojciechovský byl velitelem třetího, ne čtvrtého pluku (str. 293), Ušakov se nenarodil v Kamsku (str. 99) a p. Ve větší míře platí to i o poznámkách pod čarou. Tyto poznámky, obsahující biografické údaje politických i vojenských vůdců ruských legií, když byly již autorem pro informaci našeho čtenářstva uvedeny, mohly býti úplnější a přesnější, jmenovitě pokud jde o osobnosti hlavní (u gen. Čečka a Gajdy není udáno ani datum narození, ani rodiště, u Pavlů jest rok narození nesprávný, biografické údaje neodpovídají svými rozměry historickému významu osob, o které běží, poznámka o náčelníku štábu pluk. Všetického podivnou náhodou vůbec chybí a j. v.).

Po vyjiti knihy bylo z několika stran polo žertem, polo vážně poukazováno na to, jakou pozornost věnoval autor svému materiálnímu blahu, s jakou pečlivostí vyličil různé ty slavnosti, přímo „gargantuovské“ obědy, pořádané k jeho počtě v sibiřských legiích

a p. Myslíme, že i po této stránce jest práce Krejčího historicky dokumentární. Člověk, přišedší z vlasti, vyssáté válkou a sám na sobě zakusivší trpkost válečného hospodářství a životosprávy, mimoděk musil srovnávat poměry ve vlasti s těmi, jež nalezl u sibiřských legií. Příkladá proto k některým dopisům domů i jídelní listek z jednoho takového banketu, aby doma viděli, „jak blahobytně proti Čechům se žije nyní zde na Sibiři, na oné Sibiři, jejíž jméno bývalo pro nás kdysi souhrnem veškeré bídý a strádání.“ (Str. 110.) Ze hospodářství legií bylo v tehdejších poměrech přímo vzorné a že vojsko bylo dobře a dostatečně vyživováno, jest jen dalším dokladem organizační iniciativy a intenzivní svépomoci, jaká se projevovala u našich legií v nejrozmanitějších oborech.

Poslání Krejčího na Sibiř mělo důležitý význam politický. Autor shrnul vše krátce pod heslo: „naším posláním jest váš návrat“. Jak ale tento návrat provést, nebylo jen věcí Krejčího a poselstva, nýbrž záviselo především na sibiřských poměrech a také, jak bylo již pověděno, na spolupráci politického a vojenského vedení legií. Krejčí odhaluje ve své knize leccos z těch debat a schůzí, kde se řešila otázka návratu legií cestou západní nebo východní, ale zajímavých podrobností, jednotlivých mínění, po případě důvodů neuvádí. Nespadá to ostatně do rámce knihy a doufáme, že autor i po této stránce splní ještě svůj úkol v nějaké jiné práci speciální. Celkem rehabilituje Krejčí politiku B. Pavla, který byl na Sibiři i po návratu legií do vlasti hromosvodem všech, kdo z jakýchkoli důvodů hledali v našem středu vinníka prodlužování pobytu legií v Sibiři.

Kniha končí se odjezdem autorovým do Japonska. Pro literáta rázu Krejčího bylo však přímo nemožným, aby nevyužítkoval vzácné a přímo jedinečné příležitosti, která se mu jednou v životě naskytla a nezpracoval literárně i své dojmy, zažité jednak na cestě z Francie suezským průplavem do Sibiře, jednak na zpáteční cestě do Evropy přes Japonsko a Ameriku. Obě cesty vylíčil v krásném a barvitěm cestopise „**Velké dobrodružství**“ (Dojmy a poznatky z cesty kolem světa). Stran 479. Vydalo Ústřední dělnické knihkupectví a nakladatelství A. Svěcený v Praze. — Japonsku, této „nejrozkošnější kapitole ze svého pobytu v cizích zemích“ věnoval pak autor knihu samostatnou, nazvanou „**Jaro v Japonsku**“. (Nakladem J. Štence.)

Tyto cestopisy tvoří tedy s hlavní prací Krejčího „U sibiřské armády“ jeden veliký historický i literární celek,

který, jak pro svou vysokou hodnotu vnitřní, tak i osobou autorovou patří mezi nejvýznamnější literární díla o ruských legiích. Dr. F. Steidler.

Ing. Max Duchoslav: **Fotogrametrické vyměřování**. Praha 1924. Za 8 Kč. (U firmy Řivnáč, Praha.)

Nakladem nově se ustavivší Čs. odbočky mezinárodního ústavu pro fotogrametrické vyměřování vyšel propagační spisek o fotogrametrickém vyměřování. Brožurka podává stručný přehled o podstatě a vývoji tohoto odvětví měřického. S počátku se zmiňuje zcela krátce o prvních pokusech a postupném vývoji měření stereofotogrametrického a vypočítává různé obory práce, ve kterých lze užití stereofotogrametrie s výhodou. V dalším odstavci popisuje podstatu měření stereofotogrametrického a zvláště automatické jeho zařízení jakož i přednosti a výhody, kterými se vyznamenává před dosavadními metodami vyměřování. Nakonec uvádí možnost přímého užití fotogrametrických snímků pro fotografické náčrtý a mapy.

K pojednání jest připojeno několik zdařilých vyobrazení přístrojů fotogrametrických a výsledků měření fotogrametrického.

Spisku, jehož účelem jest propagovat měření fotogrametrické v naší republice, dlužno však vytknouti mnohé vady jak po stránce věcné, tak zejména po stránce jazykové.

Pohřešují dostatečného logického uspořádání a zřetelnosti, takže čtenář si těžko učiní jasný úsudek o podstatě věci. Schází na př. lepší třídění fotogrametrie pozemní a letecké, jichž použití a výkonnost se značně různí.

Některé nezvyklé výrazy, jako „tečkování“ plánu (str. 2.), lze snad lépe nahraditi slovy srozumitelnějšími, na př. „bodové zpracování“ plánu. Vypočtení trigonometrických bodů má býti místo „směrové“ „polohové“ (str. 5.)

Docela nejasné a nelogické jest pojednání na str. 7. a 8.: I. Obrazy s letadel, II. Náčrtky území s letadel, III. Náčrtky plánů s letadel, IV. Fotografická mapa, V. Fotografická mapa s letadel. Třídění to není ničím odůvodněno, a čtenář neví, co vlastně autor tím myslí.

Po stránce slohové i mluvnické hemží se brožurka závažnými prohřešky. Tyto chyby, jakož i často nesprávná interpunkce, ztěžují i porozumění textu. Dílko činí dojem špatného překladu. Jest litovati, že spisku, který má v českých kruzích šířiti zájem o důležitý obor fotogrametrie, nebyla věnována větší péče, což by zajistě jeho účelu bylo jen prospělo. A. H.

Útokové lávky. Sestavil n.por. J. Souhrada, v Komárně v červnu 1924. (Litografie.) Nákladem vlastním.

Výstižná, pěkná pomůcka pro velitele zákopnických čet; autor podává praktický návod, jak stavěti útokové lávky, které poskytují každému technikovi široké pole iniciativní působnosti. Obsah by mohl býti ještě rozšířen o návod pro stavbu lávek pro jezdce a lehkou pluk, polní vozbu.

Postrádáme v něm využití vorů, měchů (systemisovaná výzbroj pěchoty něm. Reichswehr), loděk a lanovi jak pro lávky, tak i pro lehká převážecí pravidla, která by umožnila pětote přechody i přes větší a mocnější překážky. V uvedeném smyslu doplněna byla by knížka pěkným obrazem činnosti zákopnických čet v přechodech přes vodní toky.

Št. kpt. gen. št. Jan Polívka.

Cizí literatura vojenská.

a) Srbská.

Nejnovější dílo z válečných dějin království SHS.

Známý generál Živko G. Pavlovič chystá velkou publikaci z dějin světové války pod názvem „**Bitva na Jadru augusta 1914 godine**“ (Bitva na Jadru v srpnu r. 1914.)

Je to bitva známá u nás pod jménem bitvy u Ceru, již se účastnilo i mnoho našich. Generál Živko Pavlovič — tehdy plukovník — byl na počátku světové války přednostou operačního oddělení hlavního velitelství; za nepřítomnosti vojvody Putnika (při vypuknutí války) i generála Mišića (ten byl v pensí) provedl mobilisaci i nástup srbského vojska. Od listopadu r. 1914, když vojvoda Mišić, dosavadní pomocník vojvody Putnika, stal se velitelem I. armády, plukovník Pavlovič stal se pomocníkem štábu hlavního velitelství místo vojvody Mišića a na tomto místě zůstal až do příchodu srbského vojska na Korfu.

Autor mohl tedy dílo napsati na základě autentických pramenů i svých vlastních válečných zápisků, neboť byl zcela blízko těchto důležitých událostí. Vedle toho čerpal i z rakouských pramenů, opsaných z vídeňského válečného archivu.

Dílo bude obsahovati 35 tiskových archů velkého čtvrtkového formátu s četnými přílohami, mapami i skizami. Cena knihy v předplacení bude 120 dinarů.

Obsah knihy bude tento: I. díl. Úvod (Východní otázka od Berlínského kongresu do světové války, příčiny války s Rakousko-Uherskem, výzbroj a materiální příprava srbského vojska před válkou, velitelské poměry srbského a rakousko-uherského vojska, válečné plány obou stran).

II. díl. Bitva (Drinsko-sávské bojiště, síla, sestava a rozložení obou stran, operační plán bitvy, předběžné operace do 3. srpna).

III. díl. Průběh bitvy (3., 4., 5. a 6. srpna).

IV. díl. Využití vítězství a pronásledování nepřítele (8., 9. a 10. srpna).

V. díl. Boje I. armády u Šabce a jeho dobytí (8., 9., 10. a 11. srpna).

VI. díl. Výsledek bitvy a celkový přehled.

VII. díl. Organizace zápolí.

Doporučujeme knihu pozornosti našich čtenářů. Čtli-li by si někdo knihu koupiti, nechtě se přihlásí písemně Voj. Vědeckému Ústavu, který zprostředkuje hromadnou objednávku.

b) Francouzská.

Capitaine de Gaulle: „**La dis-corde chez l'Ennemi**“ (Neshoda u nepřítele.) (Berger-Levrault.) Paris 1924.

Tato práce podává v přesném, dobře doloženém a zhuštěném výtahu nestranný obraz krise, kterou Německo procházelo od šťastných počátků válečného tažení v r. 1914 až do konečného shroucení v r. 1918.

V pěti jasně psaných kapitolách, bez zbytečných rozvlácností, ukazuje nám kapitán de Gaulle především geni nedisciplíny v době od 25. září 1914, jež vede k porážce na Marně a jejíž původ byl v mentalitě vysokého

velení německého, vychovaného ve škole přehnané iniciativnosti, jež se tak dobře osvědčila v letech 1866 a 1870.

V dalším, od r. 1914—1917 vidíme rozpoutávaní se urputný boj mezi Tirpitzem a Bethmann-Holwegem o vyhlášení ponorkové války neomezené, již se dožadoval první z nich, války, jejímž neblahým důsledkem pro Německo byl vstup Spojených Států do války.

Dále se poukazuje na nemožnost Německa zavést i koalici centrálních mocností jednotné velení pro intriky a

podezřívání mezi hlavním štábem německým a rakouským. Chování Conradovo a Falkenhaynovo nám znovu ukazuje, jak úzký patriotismus může snadno způsobiti, že zmizí se zřetel hlavní cíl.

Nejzajímavější kapitola práce nám ukazuje vnitřní vládní krizi Německa, krizi, jež se jasněji projevuje a definitivně zhoršuje s Ludendorffem. Boj vojenské moci, jež má diktátorské inspirace proti kancléři Bethmanovi, vyvolává politickou agitaci, která

značně oslabuje morální sílu říše a připravuje katastrofu.

Konečně od července r. 1918 jsme svědky pohromy, jež strhuje národ do propasti. Ale tato pohroma, jak praví autor, nesmí setřiti statečné úsilí Německa po celou válku, úsilí, jež si zasloužilo obdivu jeho nepřátel, a jež bude doceněno historií. Hlavní příčina porážky Německa vězí v hypertrofii jeho národní vypínivosti, v slepé touze rozšiřovati stůj co stůj svou moc, bez ohledu na meze dané rozumem, zákonem a právem ostatních národů.

c) Německá.

Generallieut. a. D. Hans Füst: **Munitionskolonen und Trains im Weltkrieg (Kriegserfahrungen).** Berlin, Charlottenburg, Verlag „Öffene Worte“ 1923, 16°, str. 158; cena neudána.

Zkušenosti světové války ukázaly, jakou důležitost má nerušený a exaktně pracující dovoz všech potřebných válečných prostředků pro operující armády. Autor shrnul v knize své poznatky, které si získal jako nejvyšší velitel veškerého německého dovozu; zaslужuje tedy jeho publikace pozornosti a studia oněch důstojníků-velitelů, jež jsou povoláni k tomu, aby dováželi armádě potřeby. Kniha má 13 kapitol a věcný rejstřík. V úvodě naznačuje autor, jak každý velitel musí mít na zřeteli, že schopnost jeho vojska k boji závisí jen na dobře organizovaném, bezpečně pracujícím dovozu, jehož výkonné orgány nesmí lpiti na reglementárních ustanoveních. Organizace různých armádních trénů je předmětem 2. kapitoly. V době mobilisace je třeba značnou část válečných formací trénů vytvořiti takřka z ničeho, t. j. z mírových, relativně nepatrných formací. Tu musí býti vše až do nejmenších podrobností připraveno (3. kap.). Činnost armádních trénů v oblasti strategického nástupu (4. kap.). — Velmi podrobně jest popsána v 5. kapitole činnost mobilních a stabilních formací v době různých operací. Je třeba, aby vůdce vždy včas předvídal, čeho bude jeho vojsko potřebovati, aby včas si tyto zásoby zajistil a se postaral o jejich včasnou dopravu. Autor požaduje, aby péče o veškerý dovoz svěřena byla jednomu orgánu, který musí býti o situaci a o zamýšlených operacích, jakož i o jejich vývoji (zdaru či nezdaru) včas obeznamen. V dalších kapitolách probírá autor otázky: o přidělu a doplňování koní pro vojsko, o vlivu bojiště na organizaci a ústroj trénů, o různých technických otázkách atd. Kniha zaslужuje, aby ji četl každý důstojník; na-

lezne v ní zajisté mnohé prospěšné poznatky a dobré poučení.

Die Bayern im großen Kriege 1914 bis 1918. Auf Grund der Kriegsakten dargestellt. Herausgegeben vom Bayerischen Kriegsarchiv. Mnichov 1923, 8°, str. 600, 11 map a skiz. Cena neudána.

Úřední publikace bavorského válečného archivu, oplývající detaily a pracovaná s neobyčejnou objektivností, jeden z nejvážnějších pramenů pro studium světové války. Složky bavorské armády bojovaly jen jednou na počátku války jako celek pod velitelstvím Ruprechta, korunního prince Bavorského. (Šestá německá armáda, jež provedla svůj nástup mezi Metami a Saarburgem; jejím jádrem byly tři bavorské armádní sbory, jeden bavorský záložní sbor a jezdecká bavorská divise. Přičleněny byly: 21. armádní sbor, 7. a 8. jezdecká divise.) Pak byly rozděleny na všechny bojové fronty; bylo tedy třeba vylíčiti všeobecné situace, aby osvětlena byla činnost jednotlivých prvků bavorského vojska. Nesnadnou úlohu tuto vyřešili autoři velmi zručně; jasně podávají úlohu bavorských velitelů v celkové situaci, líčí události nekriticky, ukazují jak na úspěchy tak i nepokrytě na nezdary a chyby ve vedení operací. Přiložené mapy a náčrty jsou velmi dobré a vhodně přispívají k studiu vylíčených válečných událostí.

Österreich-Ungarns Heer und Flotte im Weltkrieg. Verlagsanstalt Tyrolia, Innsbruck-Wien 1924, 16°, str. 92, cena 12.000 r. K.

Populárně psaný spisek, který má veřejnost poučiti o průběhu světové války a ukázati na důležité úlohy, jaké měla bývalá rakousko-uherská armáda rozřešiti. Plukovník Pohl podává přehled světové války, generál pěchoty Horsetzky píše o účasti pozemního vojska, lodní kapitán Handel-Mazetti o činnosti námořního loďstva. Pohnutkou k této veřejné obraně rak.-uherské

armády bylo, že se objevila častokráte v německé poválečné literatuře, zvláště memoirové, tvrzení, která neodpovídala skutečnosti a přímo zlehčovala, zdobňovala a zesměšňovala veškeré válečné úsilí rakousko-uherské armády. (Ludendorff, Tirpitz atd.) Teprve v poslední době začíná být v této věci v německé literatuře jasno (Schwarte) a mnohé, co dříve bylo z německé strany napsáno, bývá z teže stran jako nepravdivé a tendenční odmítnuto. I úplně nepředpojatému laikovi muselo být již dříve nápadno, že německá memoirová literatura plýtvá až příliš hrdým sebevědomím a pruskou domýšlivostí, které se neostýchala, domáhati se vavřínů ani tam, kdy jich vůbec nezasloužila. Cíle, který si autoři vytkli, bylo dosaženo. Spisek přináší mnoho, o čem dosud, ač bylo psáno, se nemluvalo a platně přispěje spolu s dílem Conradovým k objasnění činnosti bývalé rakousko-uherské armády; stane se jedním z důležitých pramenů k dějinám světové války.

J. C. van der Belt: **Von Gorlice bis zur russischen Revolution. Frühjahr 1915 bis 1917.** Berlin. Verlag E. S. Mittler und Sohn. 1924. 8° str. VII + 119, 1 mapa. Cena neudána.

Autor, nizozemský to plukovník, pokračuje ve svém líčení, jak se válka jevila v neutrálních státech. Největší díl jeho studií zaujímají boje na východní frontě, kde se skutečně „manévrovalo“. Generálové západní a jihozápadní fronty používali svých armád k útoku jako beranů proti pevnostním zdím; zde se jevílo válečné umění ve své nejprimitivnější formě, jež přivodila hekatombu mrtvých.

Uvědomíme-li si vedle tohoto autorova úsudku ještě zřejmou jeho snahu, že někdy přímo zesměšňuje úmysly a provedení jich zasloužilými vojévůdci všech válečných mocností, jeho suchý a příliš stručný sloh, tu můžeme knihu odložit s vědomím, že svého účelu nedosáhla. —xy—

Recenze knihy „Der Krieg in Tirol 1915-16“. Kniha „Der Krieg in Tirol“, jejímž autorem jest bývalý náčelník štábu velitelství obrany v Tyrolích, polní podmaršálek Cletus Pichler, obsahuje stručné vyličení události válečného roku 1915-1916, t. j. od vypovězení války Itálií až včetně protiakce italské armády do konce r. 1916 po zastavení jarní ofensivy rak.-uh. armády.

K pochopení situace rak.-uh. armády na frontě tyrolské při počátku války s Itálií jest vlastním pojednání předdesláno vyličení organizační činnosti pro přípravu obrany jižní fronty se zvláštním zřetelem k branným poměrům Tyrolska. Z této stati jest pro

nás zajímavé, jak byly zákonné vklíněny tyrolské střelecké spolky do branné moci a jak jich bylo použito k zesílení obrany země.

Válečné události jsou chronologicky za sebou řaděny, situace vlastní a nepříteli stručně vyličena, úspěch, případně neúspěch akcí logickými závěry vyvozen.

Spis má ráz válečného deníku a je zajímavou a poučnou pomůckou pro studium horské války. K.

Hauptmann Marcks: **Angriff und Verteidigung im Grossen Kriege.** Berlin-Charlottenburg Verlag „Offene Worte“ 1924 8°. Cena 1,50 zl. m.

Německé říšské ministerstvo války vypsalo v roce 1922 tuto ulohu: Moltke pravi v roce 1839: „Obrana skýtá veškeré materiální prospěchy, útok morální.“ Po třech vítězných válkách shrnuje své mínění a pravi: „taktická defensiva je silnější, strategická ofensiva je účinnější; tato vede k cíli.“ Potvrdila, zavrhlá čili změnila světová válka tyto názory?

Uloha byla Marksem znamenitě rozřešena. Autor shrnuje nejprve německé a francouzské názory na počátku války a liči poté nejdůležitější její fáse. Jeho úsudek zní: „vešchny ofensivní operace, které směřovaly hned od počátku k úplnému zničení nepříteli — se nepodařily, jelikož byla taktická defensiva příliš mohutná. Válka dokázala, že se jeví co možno nejužší spojení materiální a morální síly, že defensiva spojená s konečnou ofensivou (tedy spojení strategické defensivy s ofensivou) je silnější a účinnější, tudíž jako jediná, která přináší úspěch.“ Výraz „iniciativa“ je velmi pěkný, kdo však nemá k ní moc, ten nedokáže nic; operace, která se provádí jen proto, aby byla iniciativa zachována, je nesmyslná a nezdaří se; jen genius může to dokázati. Dedukce z válečných poznatků se musí díti velmi opatrně. Vždy a lehko najdeme „jak se co stalo“, ale „proč bylo to uděláno, proč se zdařilo nebo nezdařilo“, je velmi těžko vypátrati.

Doporučuji brožuru všem důstojníkům ke studiu; je to znamenitá a velmi věcně psaná práce.

Oberst. Hierl: **Kriegführung mit improvisierten Heeren.** (Militärwissenschaftliche Mitteilungen 1923, sešit 6-7.) Berlin-Charlottenburg, Verlag „Offene Worte“ 1923. Cena neudána.

Krátká studie pojednává na příkladech (americká válka za svobodu, války francouzské revoluce 1792-94, tažení 1813, tažení ve Francii v zimě 1870/1) o zvláštnostech vedení války s impro-

visovanými vojsky. Jeho vývody jsou asi řízeny na ony činitele v Německu, kteří sní o brzké odplatě pomocí improvizovaných vojenských mas a zapominají, že se nedá důstojnický sbor a zvláště generální štáb improvizovati, a že se tudíž takové armády bez nadobvyčejného geniálního vedení nemohou uplatnit. Autor poukazuje hlavně na poměr politického vedení státu k vedení takových vojsk. Nutnost vytvořit skutečně improvizované vojsko byla diktována politickými situacemi, kde existence státu nebo svoboda národa byla přímo ohrožena. Příklady, které autor uvádí, aby ukázal do jaké míry se chtěly politické úřady a parlamenty míchat do záležitosti vojenského vedení, jsou přímo neuvěřitelné. Studie doporučuje všem, kdož nechťejí býti o tom přesvědčeni, že jen armáda v míru organisovaná a vycvičená zaručuje naději na válečný úspěch.

Freytag-Lorighofen: **„Menschen und Dinge, wie ich sie in meinem Leben sah.“** Berlin 1923. Verlag Mittler und Sohn. 8°. Cena neudána.

Obraz života a působení známého německého spisovatele, jehož vojensko-historická a filosofická díla nalezla všude vřelého přijetí a ohlasu. Autor byl nejdříve ruským důstojníkem, pak sloužil 36 let v německé armádě; počátkem světové války byl německým spojovacím důstojníkem u rak-uheriského vrchního velitelství, pak velitelem 22. pěší divise, od r. 1915 generálním ubytovatelem německých armád; po jmenování Ludendorffově stal se až do konce války zástupcem hlavního štábu se sídlem v Berlíně. Ve svém díle líčí život pruského důstojníka, své studie, poměry u generálního štábu; charakterizuje význačné osoby světové války, ač s nádechem jakési blahovůle, přece však se spravedlivou kritikou; objasňuje mnohé, o čem dosud málo bylo psáno (působnost známého vojenského kabinetu císaře Viléma II.), a popisuje poslední dny tragédie německého vojska.

Oberstleutnant Hierl Constantin: **„Der Weltkrieg in Umrissen“**, II. Teil, Berlin-Charlottenburg, 1923. Verlag „Offene Worte“. 8°. Cena neudána.

Prvý díl, vydaný roku 1922, (viz V. R. IV. str. 260) pojednává o politických předválečných dějinách, o nástupu, operačních plánech a o válečných událostech až do září 1914. Druhý díl počíná vylíčením situace po bitvě na Marňě, pak obsahuje dějiny mazurských bitev a válečné události až do dubna roku 1915. Autorovi podařilo se objasniti vnitřní souvislost vojenských operací. Ke konci díla znázorněna je

hospodářská situace válečnických států a stav jejich propagační činnosti. Velmi prospěšným shledávám, že připojil autor koncem každého oddílu důsledky vylíčených operací a vyvodil z nich poznatky pro příští časy. —Xy—

Handbuch der ärztlichen Erfahrungen im Weltkrieg. Herausgegeben von Otto von Schjerning. Nakladatelství Ambrosia Bartha v Lipsku 1924.

- I. a II. díl: Chirurgie.
- III. díl: Innere Medizin.
- IV. díl: Nerven- und Geisteskrankheiten.
- V. díl: Augenheilkunde.
- VI. díl: Gehörorgan. — Obere Luft- und Speisewege.
- VII. díl: Hygiene.
- VIII. díl: Pathologische Anatomie.
- IX. díl: Roentgenologie.

Za spolupráce velkého počtu odborných lékařů vyšlo dílo rozsahu obrovského, největší snad z dosavadních vojensko-lékařských prací. Organisátor tohoto velkého podniku generální lékař armády německí Otto von Schjerning zemřel krátce před vydáním prvního svazku roku 1921. Tomuto budovateli zdravotní služby věnován je v prvním svazku obsáhlý nekrolog. O jeho schopnostech svědčí jednak bezvadné fungování zdravotnické služby v německé armádě, jednak i dílo samo, které při vši až přílišné důkladnosti a částečné rozvláčnosti přece zasluhuje zvláštní pozornosti a uznání.

Bývalo zvykem, že po válce vydaly bojující strany zprávu o všech událostech zpracovanou hlavním štábem, v níž bylo pojednáno také o službě zdravotnické. Tato díla generálního štábu byla pramenem, z něhož čerpala věda pozdějších časů a příštích pokolení. Stejný účel má příručka Schjerningova. Vedle toho chce však býti obhájkyní a oslavovatelkou německé vědy, zároveň pak i těšitelkou národa po prohrané válce.

Jakožto vědecký a statistický dokument má význam i pro nás. Rozpadem Rakouska zmizela se světa také instituce, která by byla povolána vydati podobné dílo za bývalou monarchií, totiž Vojenský zdravotní komitét. Bylo by zajímavé a vědecky důležité sestaviti dějiny válečných událostí po stránce lékařské, činnost lékařů a nemocničního personálu v poli, v etapě i vnitrozemí, chronologický postup doplňování armády. Takové dějiny, ve kterých by objektivně byla znázorněna činnost lékařů českých, sloužila by národu našemu ke cti. A mám za to, že k podobnému dílu, týkajícímu se speciálně našeho státního území, našich pluků, našich nemocnic, našich lékařů, také u nás dojde, až bude zpracován z větší

části materiál vojska zahraničního. Činnost českých lékařů byla důležitým článkem v řetěze událostí směřujících k osvobození a k utvoření samostatného státu.

Ježto v tomto směru dosud pracováno není, má dílo německých lékařů pro nás větší důležitost, neboť nalezneme v něm mnohé analogie s poměry, jaké byly za války u nás; podmínky fyzické i hospodářské mnoho se nelišily, bída zásobovací byla stejná.

Z úvodu sepsaného samým Schjeringem podávám tato čísla:

Počet hlav německého vojska byl: v 1. roce války 2. 8. 1914 až 31. 7. 1915 2.577.126 mužů, v 2. roce 1. 8. 1915 až 31. 7. 1916 4.135.853 mužů, v 3. roce 1. 8. 1916 až 31. 7. 1917 4.989.739 mužů, ve 4. roce 1. 8. 1917 až 31. 7. 1918 5.028.161 mužů.

Z tohoto onemocnělo: v 1. roce 3 mil. 942.904, ve 2. roce 4.915.663, ve 3. roce 5.043.730, ve 4. roce 5.558.967, v celku tedy 19.461.264 případy.

Z tohoto počtu nejčetnější jsou zranění zbraněmi a zlomeniny, po nich přijdou nemoci traktu zažívacího. Číslo chorob nakažlivých klesá rok od roku, jako jasný doklad úspěšně pokračujícího boje proti nákazám. Teprve v roce 1918 číslce infekčních chorob náhle stoupla; zvýšení bylo způsobeno nenadálým rozšířením španělské chřipky.

Tuberkulóza, ač mezi civilním obyvatelstvem její úmrtnost se zvětšila o 85%, přece za celou válku ve vojště nestoupla. Autor uvádí jako vysvětlující příčinu nenáhle otužování těla a pobyt ve volném vzduchu. Mám však za to, že příčina leží ještě jinde; vojsko bylo přece jen lépe vyživováno, a to na úkor občanského obyvatelstva.

Válka, právě tak jako urychlila ve mnohém vývoj techniky, hlavně letecké, tak uspišila i pokrok ve mnohých odvětvích věd lékařských.

Především skvrnivka pozbyla své hrozné tvárnosti. Na počátku války, řádící hlavně v táborech zajatců, byla postrachem veškerého obyvatelstva. Do konce války podařilo se zamezit její přenášení s člověka na člověka úplně. V oboru infekčních nemocí vymezena byla volyžská zimnice jako zvláštní klinická jednotka, nalezen byl mikrob infekční žloutenky (Weilovy nemoci); studován byl také oedem z hlady, k čemuž se jinak materiál a příležitost sotva kdy vyskytne.

Svou úspěšnou činnost zaplatil sbor lékařský značnými ztrátami.

V celku působilo v německé armádě 6740 lékařů v zápolí a 11.585 v poli. Z těch zahynulo 1325, to jest 54,2% celkového počtu; z toho čísla připadá na padlé a na zemřelé zraněním 562, t. j. 23,0%; chorobami zemřeli 763, t. j.

31,2%. — Zraněno bylo lékařů 2149, pohřešeno jich bylo 467.

Zajímavá jsou některá čísla týkající se spotřeby léčiv.

Vyrobeno, rozesláno a spotřebováno bylo:

10.050.000 ochranných dávek sera proti tetanu,

85.000 léčivých dávek téhož sera,

200.000 láhví sera antidifterického,

12.615.000 dávek očkovací látky proti neštovicím atd.

I. a II. díl: **Chirurgie.** Uspořadali Dr. Ervin Payr, profesor chirurgie a přednosta chirurgické kliniky v Lipsku, a Dr. Karel Franz, profesor válečné chirurgie v Berlíně.

Z rozsáhlého díla objímajícího více než 1500 tiskových stran, uvádíme jednotlivá pojednání se jmény autorů:

Bojové prostředky ve světové válce a jejich účinek na tělo. Napsal profesor Dr. Fritz Brünning v Berlíně, v době války přidělený německé vojenské misi pro Turecko v Cařihradě. Pojednává o puškách, o ručních a puškových granátech, o vrhacích minách, o bombách, o střelách dělových, o sečných a bodných zbraních, o leteckých šípech, o vrhacích plamenů a o bojových plynech.

O nepřímém působení sil. Poranění tlakem vzduchu, otřesením tkání, o nepřímých střelách, zasypaní, o poranění pádem letadla. Napsal prof. dr. Fritz Kayser v Kolíně n. R., ve válce poradní chirurg VII. armádního sboru.

Všeobecné následky válečných poranění:

1. Bolest, pomoc a ochrana proti ní. Napsal prof. dr. Arthur Löwen, ředitel kliniky chirurgické v Marburku, poradní chirurg XII. záložního sboru. Pojednává o různých způsobech anaesthetie a narkosy.

2. Krvácení, stavení krve, nahražování krve. Napsal vl. medic. rada Dr. Curt Heinemann-Grüder, poradní chirurg V. tureckého armádního sboru.

3. Shock, jeho podstata a léčení. (Od téhož autora.)

4. Smrt na bojišti a kateleptická ztuhlost. (Od téhož autora.)

Veliká část knihy jest věnována ranné nákazě a jejímu léčení. Na této úloze pracoval kromě jmenovaného profesora Löwena ještě profesor dr. G. Schöne ze Štětína, poradní chirurg VII. záložního sboru, a docent dr. Hermann Kehl z Marburku. Jsou zde citovány i zkušenosti, kterých nabyl náš primář dr. Zahradnický ve válce balkánské. Velmi zajímavá je stať o te-

tanu a o plynové flegmoně, vypravená instruktivními obrazy a rentgenogramy.

Uvzlá cizí tělesa a jejich odstraňování. Sepsali prof. dr. Hermann Heineke v Lipsku, poradní chirurg XIX. armádního sboru, a prof. Dr. Alexander Tietze z Vratislavě, poradní chirurg VI. zál. arm. sboru.

Transport raněných. Napsal prof. dr. Carl Franz v Berlíně.

V další speciální části probrána jsou systematicky poranění jednotlivých částí těla:

Čerstvé rány hlavy. Sepsal taj. med. rada dr. Edwin Payr v Lipsku, generální lékař à la suite. Je tu snesen ohromný materiál a projednány zevrubně operativní metody.

Komplikace čerstvých poranění hlavy. Napsal prof. dr. Fedor Krause z Berlína, generální lékař a poradní chirurg.

Pozdní následky střelných zranění lebky a mozku. Sepsal prof. dr. Otto Hildebrand z Berlína a docent dr. Fritz Lotsch z Berlína, poradní chirurgové.

Střelná poranění obličeje a čelistí. Sepsal prof. dr. Rudolf Klapp v Berlíně, poradní chirurg.

Zubolékařsko - orthopaedická léčba poranění dolní čelisti. Napsal prof. dr. Oskar Römer z Lipska, ve válce ředitel čelistního lazaretu ve Štrasburku.

Střelné rány krku. Sepsal prof. dr. Viktor Schmieden z Frankfurtu n. M., poradní chirurg IV. armádního sboru, a Dr. Alb. Wilhelm Fischer z Frankfurtu nad Moh., klinický asistent a vojenský nadlékař.

Střelná poranění míchy, obratlů a kostí křížové. Napsal prof. dr. Ant. von Eiselsberg ve Vídni.

Střelná zranění hrudi. Sepsal docent dr. Wilhelm Jehn z Mnichova, asistentní lékař, a prof. dr. Ferdinand Sauerbruch z Mnichova, poradní chirurg XV. armádního sboru.

Zranění srdce a srdečníku. Napsal prof. dr. Ludwig Rehn z Frankfurtu n. M.

Střelná zranění břicha.

1. Zranění žaludku a střev. Napsal prof. dr. Enderlen v Heidelbergu, generální lékař à la suite, a docent dr. Erich V. Redwitz v Heidelbergu, nadlékař.

2. Válečná poranění jater, žlučového měchýře, žlučo-

vých vývodů, slinivky břišní a sleziny. Napsal prof. dr. Werner Körte z Berlína, poradní chirurg III. záložního sboru.

Střelná zranění ústrojů močových a pohlavních:

1. Střelné rány ledvin a močovodů. Napsal prof. dr. Hermann Kümmel v Hamburku-Eppendorfu, generální lékař v. v.

2. Poranění dolních cest močových a pohlavních ústrojů. Napsal prof. dr. Oskar Rumpel, poradní chirurg III. arm. sboru.

Střelné rány končetin.

1. Střelné rány horní končetiny. Napsal prof. dr. Wilhelm Müller v Rostocku, gen. lékař a poradní chirurg. Spolupracoval nadlékař dr. Fritz Partsch, asistent kliniky tamtéž.

2. Střelné rány předloktí a ruky. Napsal prof. dr. Conrad Pochhammer z Postupimí.

3. Střelné rány pánve a stehna. Napsal gen. lékař dr. Carl Franz v Berlíně, por. chirurg (uvádí všechny druhy prováděné fixace a extenze).

4. Střelné rány bérce a nohy. Napsal prof. dr. Max Martens z Berlína, poradní chirurg.

5. Střelná zranění kloubů. Sepsali profesor dr. Hermann Küttner z Berlína, námořní vrch. gen. lékař, a prof. dr. Felix Laudois z Berlína, št. lékař v záloze.

6. Nepravé klouby (pseudoarthrosy) po střelných zlomeninách a jejich léčení. Napsal prof. dr. Nikolaj Guleke v Jeně, odborný poradní lékař XV. arm. sboru.

Poranění cév:

1. Příčiny, anatomie a histologie poranění cév. Napsal prof. dr. Hugo Grauert z Berlína, poradní chirurg.

2. Klinické jevy, poznání, léčení ran cévních. Napsal prof. dr. August Bier v Berlíně, vrch. gen. lékař námořnictva, poradní lékař XVIII. arm. sboru.

3. Výdutě cév (aneurysmata) vzniklé ve válce. Od téhož autora.

Poranění nervů. Napsali prof. dr. Moritz Borchardt z Berlína, por. chirurg III. armád. sboru, prof. dr. Cassier z Berlína, neurologický poradce gardového sboru, prof. dr. Georg Perthes, poradní chirurg XIII. arm. sb.

Technika amputací, exartikulací a resekci. Napsal prof. dr. Hans Haberer v Innsbrucku, vrchní štábní lékař.

Transplantace a plastické operace ve válečné chirurgii. Napsal prof. dr. Erich Lexer ve Freiburgu, poradní chirurg námořního sboru.

Umělá náhrada údů.

1. Toilettní a pracovní prothesy horních končetin. Napsal medic. rada dr. Max Böhm z Berlína, štábní lékař v záloze.

2. Kinematické prothesy. Napsal prof. dr. Ferdinand Sauerbruch, Mnichov.

3. Prothesy dolních končetin. Napsal prof. dr. Karel Ludloff z Frankfurtu n. M., chir. por. XVIII. arm. sboru.

Medikomechanické a operativní léčení staženin (kontraktur) a ztuhlých kloubů (ankylos).

1. Neoperativní léčba. Napsal prof. dr. Fritz Lange z Mnichova, vrch. gen. lékař.

2. Operativní léčení kontraktur a ankylos. Napsal prof. dr. Martin Kirschner v Královci, por. chirurg III. bavor. arm. sboru.

Uvedl jsem nadpisy jednotlivých pojednání, z nichž každé jest vlastně obšírnou monografií. Z těchto titulů

učiní si čtenář aspoň představu o rozsahu díla; jména autorů, většinou známých odborných kapacit, dají předem očekávat zpracování prvotřídní. Referovat o každém jednotlivém úseku vyžadovalo by více místa nežli Vojenské Rozhledy, určené všem odvětvím věd vojenských, mohou poskytnouti.

Dlužno vytknouti, že vědecké práce tohoto kolektivního díla nevyšly z pera aktivních lékařů vojenských, nýbrž pocházejí od profesorů, docentů a asistentů universitních, kteří patrně přičítají zvláštní váhu hodnosti a funkci, kterou měli ve válce. Podán tím důkaz, že těsná spolupráce university s vojenskými institucemi jest nutná a jest na prospěch jak vědě, tak i zájmům vojenské služby samé. Jest jistě s užitekem, když universitní kruhy věnují svůj zájem a svou práci účelům vojenským, ještě lépe však by bylo, kdyby tito pracovníci vyšli z řad aktivních lékařů vojenských, kteří po případné habilitaci ukázali svou způsobilost přednášet na vysoké škole. Na poměrech v Německu nezáleží; máme však naději, že u nás se vyvinou věci jinak, lépe, a že z řad vojenských budeme mít dosti pracovníků, kteří ukáží kvalifikaci pro nejvyšší forum vědecké.

V dalších číslech budu referovati o svazcích ostatních. Dr. Vlnář.

Jubilejní literatura o Žižkovi.*)

(Dodatky).

Bartoš F. M.: **Studie o Žižkovi a jeho době.** Čas. národního musea 1924, č. I, II. a III.

Bartoš F. M.: **Listy bratra Jana Žižky. Přípojen list J. Roháče a Prokopa Holého.** Praha, 1924. Nákl. Kostnické jednoty. Za 1 Kč.

Týž: **Žižkovy listy a projevy.** Lidové Noviny č. 478, ze dne 23. IX. 1924. —

Týž: **Kdož jsú boží bojovníci.** Nová Svoboda, roč. I., č. 22, str. 362.

Beran Julius, general: **Žižka — vojevůdce** (něm.). Rodopisné rozhledy, díl II., sv. 1. Z pravěku do novověku. Sepsal a vydal A. P. Šlechta. Praha, 1924.

Boušek V. J.: **Jan Žižka z Trocnova.** Tábor, 1924. Nákl. časopisu „Nový směr“. Za 2 Kč.

Bělohradský J. S.: **Boží bojovník Jan Žižka z Trocnova.** Praha, 1924. Str. 50. Za 6 Kč.

Caha Arnošt: **Jan Žižka z Trocnova.** Praha, 1924. Za 1.80 Kč. — **Slepý hrdina.** Praha, 1924. Za 1.80 Kč.

*) Viz Vojenské Rozhledy roč. V., č. 7. (1924), str. 400.

Čapek F. M.: **Trocnov.** Č. Budějovice, 1924. Nákl. vlastním. Tiskem knihtiskárny K. Fialy v Čes. Budějovicích.

Čtení o Žižkovi. Naše Jaro, čis. 14. až 15. Brno, 1924. Nákl. Dědictví Havlíčkovo.

Chalupný E.: **Po stopách Žižkových na Plzeňsku.** Tribuna roč. VI., č. 211 ze dne 6. IX. 1924.

Jirásek Alois: **Pověsti o Žižkovi.** Brno, 1924. Mladý svět, roč. V., č. 1. — **Žižkova podoba.** Tamtéž.

— jen —: **V zemi Žižkově.** K 500. výročí smrti Jana Žižky z Trocnova. Telč, 1924. Hončíkova knihovna č. 1.

Junius: **Žižka a jeho doba.** Praha, 1924. Nákl. kom. knihkupectví. Za 1 Kč.

Katalog výstavy na památku Jana Žižky z Trocnova 1924 v Národním muzeu v Praze. Praha 1924.

Kapras Jan: **Žižka-státník.** Česká revue, roč. 17, 1924, č. 4, str. 193.

Kosina Jaroslav, Dr.: **Trocnovský hrdina.** Praha, 1924. Nákl. Vělimka. Za 12 Kč.

Kraus Arnošt, prof.: **Husitství v literatuře, zvláště německé.** Díl I. až III., Praha 1917—1924.

Památce Žižkově. Národní kultura č. 7. (1924).

Pátek Frant.: **Vůdce božích bojovníků.** K 500leté památce vydal výbor pro oslavu jubilea Žižkova v Příbyslavi 1924.

Pokorný Frant.: **Život a význam Jana Žižky.** Praha, 1924. Str. 39. Za 1 Kč.

Matiegka, prof.: **Pozůstatky Jana Žižky z Trocnova.** Praha, 1924. (Zvlášť. otisk z čas. Anthropologie.)

Netolický Ant.: **Jan Žižka z Trocnova.** Praha, 1924. Za 1 Kč.

Udržal Frant.: **K Žižkovým oslavám.** Čas. Venkov č. 64 a 65 (1924). Týž: **Žižkův politický program.** Parlament č. 4—6 (1924), str. 161.

Skořepa M.: **Jan Žižka o občanské výchově.** Nár. osvobození č. 247 z 8. 10. 1924.

Urbánek R.: **K jubileu Žižkovu.** Lid. Noviny č. 438 a další.

Vaníček K.: **Památce Jana Žižky z Trocnova.** Sbírka sokol. přednášek, roč. 1924.

Wachek E.: **Jan Žižka.** Pramen č. 9—10, roč. 1924.

Smolík Vít: **Jan Žižka.** Obraz genia a jeho doby. Praha, 1924. Nákl. Volná myšlenka. Za 15 Kč.

Závada, pplk.: **Písemnictví o Žižkovi.** Bratrství roč. VI. (1924) č. 45—47.

Žižkův sborník. Brno 1924. Lidový časopis dějepisný č. 11—16. Za 5 Kč.

Žižka Jan z Kalicha. Leták pro lidovévychovu v duchu Husově. Praha 1924. Za 40 h.

Žižka. Žižkovo číslo čas. Samostatnost ze dne 4. září 1924, roč. XIX., č. 32.

Lom Stanislav: **Politická osobnost Žižkova.** České Slovo č. 155, 1924. — **Žižkova obec jazyka čsl.** Tamtéž. Č. 206.

Ludmila Rudolf: **Žižkovo pole u Příbyslavě.** Vlastivědný sborník východočeský, sv. 1, 1923, str. 57 n.

Pešek V. Dr.: **Boží bojovník — nepřemožitelný vůdce.** Praha, 1924. (Zvl. otisk z časopisu „Český zápas“, roč. VII.) Za 90 h. — **V zemi kalichu.** Praha, 1924.

Petřík Jan: **Přehled dějin Trocnova.** Brno, 1924. Nákl. vlastním.

Procházka Rudolf: **Jan Žižka z Trocnova.** V časopise Bratrství, roč. VI., 1924.